

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
TECHNICKÁ FAKULTA**

1130521

DECELERAČNÉ CHARAKTERISTIKY PNEUMATÍK

2011

Lubomír Očovay

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
TECHNICKÁ FAKULTA**

DECELERAČNÉ CHARAKTERISTIKY PNEUMATÍK

Bakalárska práca

Študijný program:	Prevádzka dopravných a manipulačných strojov
Študijný odbor:	2302700 Dopravné stroje a zariadenia
Školiace pracovisko:	Názov katedry
Školiteľ:	doc. Ing. Ivan Janoško, CSc.

2011

Ľubomír Očovay

Čestné vyhlásenie

Podpísaný Ľubomír Očovay vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Deceleračné charakteristiky pneumatík“ vypracoval samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomý zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 10. apríla 2011

Ľubomír Očovay

Podakovanie

Touto cestou by som chcel poďakovať vedúcemu bakalárskej práce doc. Ing. Ivanovi Janoškovi, CSc. za odborné rady a pripomienky pri vypracovaní bakalárskej práce.

ABSTRAKT

Práca popisuje testovanie pneumatík na automobile Volkswagen Golf Variant, 1.8, (66kW) s letnými pneumatikami Barum Bravuris 185/65 R14 86H a zimnými pneumatikami Matador Nordica Basic MP52 185/65 R14 86T. Testovanie sa uskutočnilo v jesennom období na suchej bitúmenovej ceste v Janíkovciach a v zimnom období na suchej pristávacej ploche na letisku v Janíkovciach. Prístroj, pomocou ktorého sa meralo bol použitý XL-MeterTM Pro Alpha.

Kľúčové slová: brzdenie, pneumatika, vozidlo

ABSTRACT

The thesis describes testing tyres on a car Volkswagen Golf Variant, 1.8, (66kW) with summer tyres Barum Bravuris 185/65 R14 86H and winter tyres Matador Nordica Basic MP52 185/65 R14 86T. Testing was made in autumn time on dry bitumen road Janíkovce and in winter time on dry runway at the airport in Janíkovce. For relevant measurement the XL-MeterTM Pro Alpha device was used.

Key words: brake, tyre, car

OBSAH

ÚVOD	8
1 PREHLAD SÚČASTNÉHO STAVU RIEŠENEJ PROBLEMATIKY	9
1.1 História výroby pneumatík	9
1.2 Charakteristika pneumatiky	10
1.2.1 Defínicia pneumatiky	12
1.2.2 Časti pneumatiky	11
1.2.3 Funkcie pneumatiky	17
1.3 Brzdy	22
1.3.1 Funkcie brzdového zariadenia	22
1.3.2 Rozdelenie bŕzd	23
1.4 Teória jazdy a brzdenie vozidla.....	29
1.4.1 Dynamika brzdzenia	30
1.4.2 Sily a reakcie pôsobiace na koleso.....	30
1.4.3 Záberové podmienky - adhézia.....	31
1.4.4 Účinok bŕzd.....	32
2 CIEĽ PRÁCE	34
3 METODIKA PRÁCE	35
4 VLASTNÁ PRÁCA	36
4.1 Zvolenie meracej metódy	36
4.2 Technické parametre vozidla.....	37
4.3 Použité pneumatiky	38
4.4 Experimentálne merania	40
4.4.1 Vonkajšie podmienky merania	40
4.4.2 Postup merania.....	40
4.4.3 Výsledky experimentálnych meraní	41
5 ZHODNOTENIE VÝSLEDKOV A DISKUSIA	49
6 ZÁVER	51
7 ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	52
8 PRÍLOHY	53

Zoznam skratiek a značiek (pre technické a prírodné vedy)

ABS	protiblokovací systém
ASR	protipreklzový systém
MFDD	brzdne spomalenie, $m.s^{-2}$
S_0	brzdná dráha, m
V_0	počiatočná rýchlosť, $km.h^{-1}$
T_{br}	čas brzdenia, s
v	rýchlosť, $m.s^{-1}$
t	čas, s
s	dráha, m
m	hmotnosť, kg
G_k	zaťaženie kolesa, N
Y_k	radiálna reakcia podložky, N
M_h	hnací moment, N.m
F_h	hnacia sila, N
F_s	suvná sila, N
M_b	brzdny moment, N.m
F_b	brzdná sila, N
F_z	bočná sila, N
Z_k	bočná reakcia, N
μ	súčiniteľ priľnavosti, adhézie
η_B	účinnosť brzdenia
a_p	plné brzdne spomalenie, $m.s^{-2}$
F_p	plná ovládacia sila, N

ÚVOD

Rozvoj automobilového priemyslu na celom svete poháňa dopredu aj gumársky priemysel. Zvyšovaním bezpečnosti cestných motorových vozidiel sa kladie výrazný dôraz na kvalitu brzdového ústrojenstva a pneumatík. Bezpečnosť prevádzky ovplyvňujú rôzne faktory, a to je predovšetkým technický stav vozidla, hustota premávky (dopravy), stav vozovky a konečnom rade i schopnosťami vodiča rýchlo a hlavne správne reagovať na dané situácie. V súčasnosti výrobcovia automobilov vybavujú vozidlá rôznymi systémami, ktoré zvyšujú bezpečnosť a uľahčujú vodičovi obsluhu vozidla. Súčasťou sériovej výbavy dnešných automobilov patrí proti blokovací systém ABS, ktorý výraznou mierou prispieva ku skráteniu brzdnjej dráhy.

1 PREHĽAD SÚČASNÉHO STAVU RIEŠENEJ PROBLEMATIKY

1.1 História výroby pneumatík

Koleso vynášli pred viac ako 5000 rokmi pravdepodobne Sumeri. V priebehu ďalších tisíc rokov bolo postupne vylepšované. K zatiaľ najvýznamnejším zmenám kolesa došlo v druhej polovici 19. storočia.

Marcin a Zitek (1985) uvádzajú túto základnú chronológiu pneumatikárskej technológie:

- 1839 – vulkanizácia prírodného kaučuku
- 1845 – patent na hadicu plnenú stlačeným vzduchom
- 1888 – prvá pneumatika
- 1904 – zavedenie plochého behúňa
- 1905 – zavedenie protišmykovej vzorky behúňa (dezénu)
- 1924 – vrstvy kordovej tkaniny nahrádzajú krížovo tkaný materiál
- 1931 – prvý syntetický kaučuk (neopren)
- 1935 – moderné rozmery pneumatík
- 1942 – prvý syntetický pneumatikársky kord
- 1948 – radiálna pneumatika
- 1950 – bezdušová pneumatika
- 1967 – pneumatikársky kord na báze sklenených vlákien
- 1971 – Mesačné pneumatiky firmy Goodyear
- 1976 – pneumatiky s aramidovým kordom (kevlarom)

1.2 Charakteristika pneumatiky

1.2.1 Definícia pneumatiky

Pneumatikou rozumieme plášť príp. s dušou, ochrannou vložkou alebo bezdušovým ventilom namontovaným na ráfik a naplnený stlačeným vzduchom. Ochranná vložka sa používa len u niektorých typov ráfikov. U bezdušových pneumatík odpadá duša a jej funkciu preberá vlastný plášť opatrený bezdušovým ventilom. Plášť je pružná vonkajšia časť pneumatiky, ktorá zaisťuje styk s vozovkou a ktorá dosadá svojou pätnou časťou na ráfik. V praxi býva pojem plášť často zamieňaný za pojem pneumatika a naopak (Vlk, 2006).

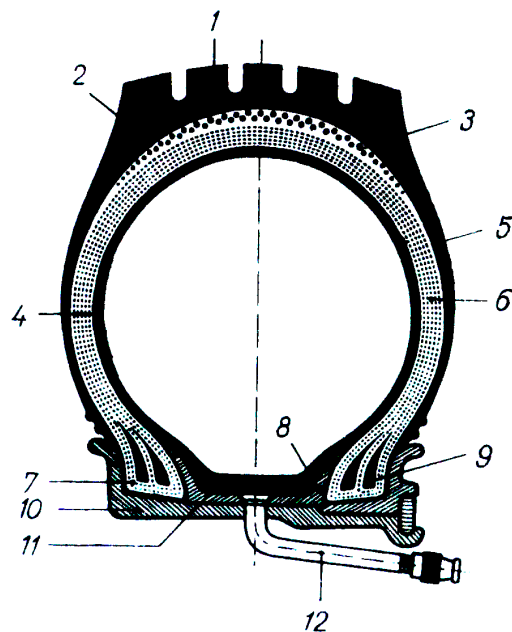
Z geometrického hľadiska tvorí pneumatika uzavretý prstenec – toroid. Z hľadiska mechanického je to tlaková nádoba, ktorej steny tvorí pružná membrána. Štrukturálne je pneumatika zložitý systém s vysokými parametrami. Nakoniec z chemického hľadiska je pneumatika vyrobená predovšetkým zo sieťovaných a nezosieťovaných makromolekulárnych materiálov a ocelí (Marcin – Zítek, 1985).

Pneumatiky a brzdy sú vôbec najvýznamnejšími konštrukčnými prvkami, pokiaľ ide o komplex aspektov spojených s jazdnou bezpečnosťou. Z obidvoch prvkov sú pneumatiky zrejme dôležitejšie, lebo výsledný účinok brzd je na nich bezprostredne závislý. Je dobré vedieť, aký zložitý výrobok moderná pneumatika predstavuje (Vlk, 2006).

Pneumatika je vzduchom plnená pružná súčasť dopravných prostriedkov. Má obvykle tvar toroidu a je nasadená na vonkajšom obvode kolesa. Zaisťuje prenos síl medzi kolesami a vozovkou a pôsobí hlavne ako prvotné odpruženie. Vo vnútri pneumatiky býva duša, ale používajú sa často aj bezdušové pneumatiky. Najbežnejším materiálom pre výrobu pneumatík je vulkanizovaná guma (<http://sk.wikipedia.org/wiki/Pneumatika>).

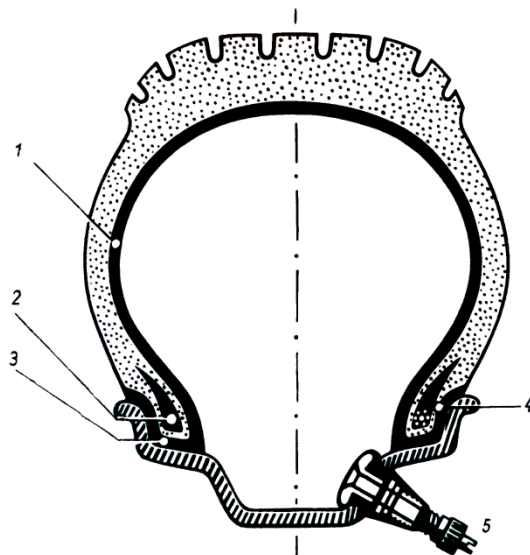
1.2.2 Časti pneumatiky

Rez pneumatiky na obr. 1 a 2 ukazuje jednotlivé jej časti detailne.

Obr. 1 Rez pneumatiky s dušou

1 – behúň, 2 – rameno, 3 – nárazník, 4,11 – duše, 5 – bočnica, 6 – kostra plášt'a,
7 – pätká, 8 – ochranná vložka, 9 – laná, 10 – ráfik, 12 – ventil

Obr. 2 Rez bezdušovej pneumatiky

1 – vnútorná gumená tesniaca vrstva, 2 – oceľové lano, 3 – gumená tesniaca vrstva
pätky, 4 – pätká, 5 – ventil s gumeným tesnením

Plášť pneumatiky

Plášť je pružná vonkajšia časť pneumatiky, ktorá prichádza do styku s vozovkou a svojou pätnou časťou dosadá na ráfik. Skladá sa z kostry zhotovenej z pogumovaných kordových vložiek, ktorá je zakončená pätkou obsahujúcou oceľové laná, ďalej z nárazníkov tvoriacich prechod medzi kostrou a behúňom, z behúňa a bočnice. U bezdušových pneumatík, je duša nahradená gumenou tesniacou vrstvou, ktorá zabraňuje úniku vzduchu.

Jednotlivé časti plášťa majú pre funkciu pneumatiky svoju špecifickú dôležitosť. Preberieme ju podrobne v tomto poradí:

- behúň so vzorom,
- nárazník,
- kostra,
- bočnica.

Behúň je vrstva gummy na vonkajšom obvode plášťa, opatrená z pravidla vzorom (dezénom), ktorá prichádza do styku s vozovkou. Hlavnou funkciou behúňa je prenášať hnaciu silu vozidla na vozovku, ďalej zlepšovať záberový moment pneumatiky a jej adhéziu k vozovke a zvyšovať účinnosť brzdového systému. Hrúbka behúňa má vplyv na tepelný stav pneumatiky, lebo teplo, ktoré vzniká vplyvom hysterézných pochodov v plášti pneumatiky, je odovzdávané k povrchu, tj. do behúňa a bočnice. Tiež v behúni vzniká teplo a je jasné, že najvýhodnejšie by bol behúň čo najtenší. Preto sa konštruktéri pneumatík snažia dosiahnuť toho, aby hrúbka stien plášťa i behúňa mohla byť čo najmenšia. Hrúbka behúňa je však určovaná predovšetkým hĺbkou drážky dezénu, ktorá ovplyvňuje životnosť pneumatiky, a potrebnou hrúbkou materiálu pod drážkou, k zaisteniu stability dezénových figúr a ku zvýšeniu odolnosti gummy pod drážkou proti praskaniu. Obvykle sa hrúbka behúňa volí tak, že drážka tvorí asi 60% a hmota pod behúňom asi 40% (Marcín, 1976).

Typy dezénov sú tri a líšia sa nielen vzhľadovo, ale aj spôsobom použitia:

Symetrický – pneu je možné na vozidle akokoľvek meniť a otáčať (Brillantis)

Smerový – pri montáži je nutné dodržiavať smer otáčania, je vyznačený šípkou na bočnici pneumatiky (g-force Profiler)

Asymetrický – pri montáži je nutné dodržiavať správne umiestnenie vonkajšej a vnútornej strany, označené na bočnici pneumatiky ako „outside“ a „inside“ (Premium contact)

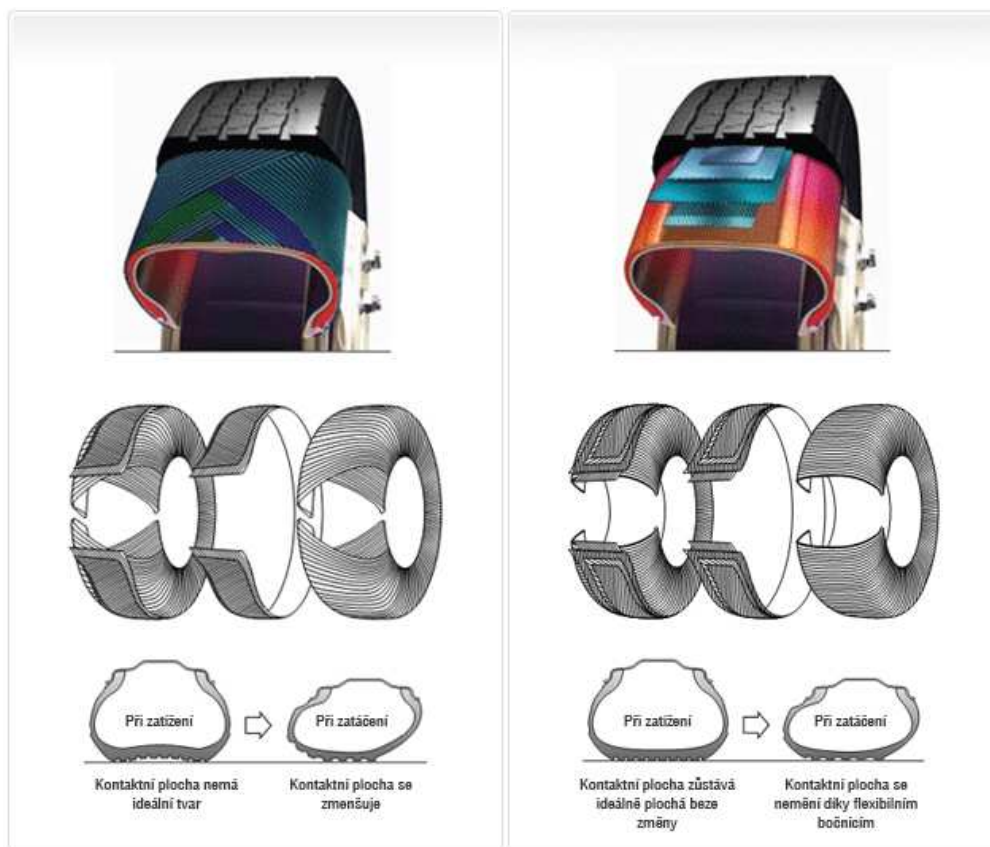
Obr.3 Prierez pneumatikou(Dunlop SP Sport 9000)

- 1 – vodivá behúňova zmes
- 2 – el. vodivý pás Base Pen
- 3- vrchný behún s materiálom silika
- 4 – nekonečný bezšvový nylonový pás – JLB
- 5 – kostra pneu tvorená pomocou PSP Beta Teorie
- 6 – 1. ocelový nárazník
- 7 – 2. ocelový nárazník
- 8 – aramidový výstužný pás
- 9 – výplň pätky – Apex
- 10 – MFS ochrana ráfikov z ľahkých zliatin

(<http://www.az-pneu.sk/rady-informacie>)

Nárazník je časť plášťa tvoriaca prechod medzi behúňom a kostrou plášťa. K jeho výrobe sa používajú rôzne druhy materiálov. U diagonálnych plášťov býva zhotovený z obdobných kordov ako kostra. Nárazník zlepšuje dynamické spojenie medzi kostrou a behúňom a súčasne zvyšuje odolnosť kostry pneumatiky proti prierazu. Úlohou nárazníka u radiálnych pneumatík je predovšetkým stabilizovať behúň v obvodovom smere obmedzovaním nežiaduceho pohybu jednotlivých partií behúňa. Aby mohol túto funkciu plniť, musí byť nárazník radiálnych pneumatík vyrobený z vhodných materiálov s veľkým modulom. Najlepšie sa pre tento účel hodia kordy oceľové. V praxi sa však pre nárazníky radiálnych pneumatík používajú taktiež kordy viskózové a v niektorých prípadoch i kordy sklenené.

Kostra plášťa je časť plášťa tvorená kordovými vložkami zakotvenými okolo lán. Určuje radu najdôležitejších vlastností pneumatiky, medzi ktoré patrí predovšetkým nosnosť pneumatiky, jej tvar a jazdné vlastnosti. Vlastnosti kostry plášťa závisí na druhu použitých kordov a konštrukcii, ktorá bola pre plášť zvolená. U diagonálnych pneumatík rozhoduje o kvalite kostry a predovšetkým o jej pevnosti pevnosť použitých kordov, hustota dostavy kordovej tkaniny, počet kordových vložiek a uhol, ktorý spolu zvierajú kordové nite vo dvoch susedných vložkách. Počet vložiek býva spravidla párny a jednotlivé nite zvierajú s obvodovou kružnicou uhol 32 až 40°. U radiálnych pneumatík sú pevnostné vlastnosti závislé na kvalite kordov, na počte vložiek v kostre plášťa a na konštrukcii nárazníku. Kordové nite jednotlivých vložiek v kostre plášťa radiálnej pneumatiky sú kladené v smere kolmom na obvodovú kružnicu, teda najkratším smerom od pätky k pätke (Marcin, 1976).

Obr. 4 Konštrukcia diagonálnej (vľavo) a radiálnej (vpravo) pneumatiky
 (<http://www.hankookpneu.cz/web/?p=clanky/typy-pneumatik>)

Pätka plášt'a je zosilnená časť plášt'a, dosadajúca na ráfik. Vytvára sa ohnutím kordových vložiek okolo pätných lán. Vo zvlukanizovanom plášti pneumatiky tvoria potom pogumované kordy s oceľovým lanom tuhý systém a umožňujú pevné ukotvenie plášt'a na ráfik.

Obr.5 Pätka plášt'a

Bočnica plášt'a chráni bočnú časť kostry plášt'a pneumatiky pred mechanickým poškodením a atmosférickými vplyvmi. Vyrába sa z páskov zo špeciálnej kaučukovej zmesi, ktorá sa pri konfekcii plášt'a kladie na kostru symetricky po obidvoch stranách behúňa. Veľmi nebezpečným a nevítaným javom je „starnutie“ bočnice vplyvom vzdušného kyslíku resp. ozónu a vplyvom okolitej atmosféry. Škody, ktoré takto vznikajú, sú značné a snahou pneumatikárenských chemikov je zabrániť im. Jednou z ciest, ako to dosiahnuť, je použitie prísad, ktoré viažu vzdušný kyslík a chránia tak gumu bočnice pred starnutím.

Duša je súčasťou pneumatík, ktorej úlohou je udržiavať v plášti vzduch. I keď veľká časť pneumatík, hlavne pre osobné automobily, sa vyrába v prevedení bezdušovom, má duša u značnej časti týchto výrobkov stále dôležitú úlohu.

Duša musí mať predovšetkým tieto vlastnosti:

- pevnosť,
- nepriedušnosť,
- dostatočne dlhú životnosť.

Pre zaistenie dobrej pevnosti duše sa musia na jej výrobu používať kvalitné kaučukové zmesi, ktorých základom je butyl kaučuk s výbornou nepriedušnosťou.

Ventil je kovový alebo gumovo kovový dielec slúžiaci k husteniu bezdušovej pneumatiky alebo duše a k vypusteniu vzduchu z nich a bezpečne zaisťujúci udržanie tlaku vzduchu v pneumatike pri prevádzkových podmienkach. Ventil teda musí byť konštruovaný tak, aby tesnil a pritom umožňoval rýchle nahustenie plášt'a na predpísaný tlak. Plášte pneumatík pre osobné vozidlá majú kovové ventily kombinované s gumovou tesniacou vrstvou, zatiaľ čo u plášťov pneumatík nákladných automobilov sa používajú ventily celokovové.

1.2.3 Funkcie pneumatiky

Pneumatiky sú jediným spojením automobilu s vozovkou, a z toho dôvodu musia mať celú radu funkcií.

Vedenie smeru: Pneumatiky vedú vozidlo presne, bez ohľadu na stav povrchu alebo klimatické podmienky. Stabilita vozidla závisí na tom, ako pneumatiky dokážu držať stopu. Pneumatika musí vydržať priečne sily, bez toho aby vozidlo opustilo svoju trajektóriu. Väčšinou má každý automobil na každej náprave v pneumatikách iný tlak. Dodržaním správneho rozdielu tlaku na prednej a zadnej náprave dosiahneme ideálnu smerovú stabilitu vozidla.

Nesenie záťaže: Pneumatiky sú oporou vozidla nielen pri jazde, ale aj keď vozidlo stojí na mieste. Okrem toho musia byť stále schopné odolať značnému presunu záťaže pri akcelerácii a brzdení. Pneumatika osobného automobilu nesie viac než päťdesiatnásobok vlastnej hmotnosti.

Tlmenie: Pneumatiky pohlcujú nárazy pri prejazde cez prekážky a chránia vozidlo pred ďalšími nerovnosťami na vozovke. Tým zaisťujú vodičovi i cestujúcim pohodlie a prispievajú k predĺženiu životnosti vozidla. Hlavnou vlastnosťou pneumatiky je jej výnimočná, predovšetkým vertikálna pružnosť. Vďaka skvelej elasticite vzduchu, ktorým je naplnená sa môže pneumatika prispôbovať prekážkam a nerovnostiam terénu. Správny tlak v pneumatike potom zaručuje vysokú úroveň komfortu pri zachovaní dobrých riadiacich vlastností.

Valivý pohyb: Čím sa pneumatiky odvalujú rovnomernejšie, istejšie a s nižším valivým odporom, tým je väčší pôžitok vodiča z jazdy a nižšia spotreba paliva.

Prenos výkonu: Pneumatiky prenášajú výkon: úžitkový výkon motoru, brzdnu silu. Úroveň prenosu výkonu je daná kvalitou niekoľkých štvorcových centimetrov v kontakte so zemou.

Životnosť: Pneumatiky majú veľkú životnosť inými slovami, aj po miliónoch otáčok kolesa si zachovávajú dostatočný výkon. Opotrebenie pneumatiky samozrejme závisí na podmienkach jej použitia (záťaž, rýchlosť, stav povrchu vozovky, stav vozidla, spôsob jazdy atď.), ale z veľkej časti tiež na kvalite kontaktu so zemou. Dôležitú úlohu preto zohráva tlak v pneumatike. Má vplyv na:

- veľkosť a tvar styčnej plochy,
- rozloženie tlaku na rôznych miestach pneumatiky pri kontakte so zemou (Vlk, 2006).

Jednotlivé funkčné požiadavky nie sú zoradené podľa dôležitosti. Pneumatika ich musí v uspokojivej miere spĺňať všetky. Súbor týchto nevyhnutných predpokladov spĺňa práve len pneumatika. Je to dané predovšetkým jedinečnou deformovateľnosťou a tlmiacimi charakteristikami štruktúry pneumatiky (Marcín – Zítek, 1985).

Označenie pneumatík pre osobné automobily sa podľa predpisu EHK R-30 skladá z týchto údajov:

- menovitá šírka pneumatiky v mm,
- profilové číslo pneumatiky (pomer výšky k šírke v %),
- označenie konštrukcie (R = radiálna, „ _ „ = diagonálna),
- menovitý priemer ráfiku v palcoch alebo v mm,
- index nosnosti a kategórie rýchlosti.

Obr.6: Pneumatika Dunlop 205/55 R16 91W

- 205** – Šírka pneumatiky v milimetroch
- 55** – Profilové číslo - pomer výška / šírka Pneumatiky v %
- R** – Konštrukcia pneumatiky(R = radiálna, D = diagonálna, B = bias belted)
- 16** – Priemer ráfiku v palcoch
- 91W** – Indexy záťaže a rýchlosti (LI-SI)

Skratky pneumatík:

DOT – týždeň a rok výroby pneumatiky

MO – homologácia na Mercedes Benz

NO – homologácia na Porsche

* – homologácia na BMW

F – homologácia na Fiat

FR, MFS – zosilnená ochrana ráfikov

RF, XL – zosilnená bočnica (zosilnený index nosnosti)

OWL – biele nápisy na bokoch pneumatiky

RBL – vystúpené písmená na bokoch pneumatiky

A/T – all terrain

AW – all weather – celoročné

MS – označenie zimných pneumatík (v preklade Mud and Snow – blato a sneh)

MS – v niektorých prípadoch sa u letných a offroad pneumatík môže toto označenie tiež nájsť na boku pneumatiky (väčšinou u čínskych alebo kórejských výrobcov) s tým, že v tom prípade sa jedná o pneumatiku pre letné použitie.

Tab.1: Index rýchlosti pneumatík (maximálna rýchlosť)

SI	L	M	N	P	Q	R	S	T	U	H	V	W	Y	ZR
Max. rýchlosť [km/hod]	120	130	140	150	160	170	180	190	200	210	240	270	300	>240

Tab.2: Index záťaže pneumatík (maximálna nosnosť)

LI	Hmotnosť 1 koleso	Hmotnosť vozidla
50	190 kg	634 kg
51	195 kg	650 kg
52	200 kg	667 kg
53	206 kg	687 kg
54	212 kg	707 kg
55	218 kg	727 kg
56	224 kg	747 kg
57	230 kg	767 kg
58	236 kg	787 kg
59	243 kg	810 kg
60	250 kg	834 kg
61	257 kg	857 kg
62	265 kg	884 kg
63	272 kg	907 kg
64	280 kg	934 kg
65	290 kg	967 kg
66	300 kg	1000 kg
67	307 kg	1024 kg
68	315 kg	1050 kg
69	325 kg	1084 kg
70	335 kg	1117 kg
71	345 kg	1150 kg
72	355 kg	1184 kg
73	365 kg	1217 kg
74	375 kg	1250 kg
75	387 kg	1290 kg
76	400 kg	1334 kg
77	412 kg	1374 kg
78	423 kg	1417 kg
79	437 kg	1457 kg

LI	Hmotnosť 1 koleso	Hmotnosť vozidla
80	450 kg	1500 kg
81	462 kg	1540 kg
82	475 kg	1584 kg
83	487 kg	1624 kg
84	500 kg	1667 kg
85	515 kg	1717 kg
86	530 kg	1767 kg
87	545 kg	1817 kg
88	560 kg	1867 kg
89	580 kg	1934 kg
90	600 kg	2000 kg
91	615 kg	2050 kg
92	630 kg	2100 kg
93	650 kg	2167 kg
94	670 kg	2234 kg
95	690 kg	2300 kg
96	710 kg	2367 kg
97	730 kg	2434 kg
98	750 kg	2500 kg
99	775 kg	2584 kg
100	800 kg	2667 kg
101	825 kg	2750 kg
102	850 kg	2834 kg
103	875 kg	2917 kg
104	900 kg	3000 kg
105	925 kg	3084 kg
106	950 kg	3167 kg
107	975 kg	3250 kg
108	1000 kg	3334 kg
109	1030 kg	3434 kg

LI	Hmotnosť 1 koleso	Hmotnosť vozidla
110	1060 kg	3534 kg
111	1090 kg	3634 kg
112	1120 kg	3734 kg
113	1150 kg	3834 kg
114	1180 kg	3934 kg
115	1215 kg	4050 kg
116	1250 kg	4167 kg
117	1285 kg	4284 kg
118	1320 kg	4400 kg
119	1360 kg	4534 kg
120	1400 kg	4667 kg
121	1450 kg	4834 kg
122	1500 kg	5000 kg
123	1550 kg	5167 kg
124	1600 kg	5334 kg
125	1650 kg	5500 kg
126	1700 kg	5667 kg
127	1750 kg	5834 kg
128	1800 kg	6000 kg
129	1850 kg	6167 kg
130	1900 kg	6334 kg
131	1950 kg	6500 kg
132	2000 kg	6667 kg
133	2060 kg	6867 kg
134	2120 kg	7067 kg
135	2180 kg	7267 kg
136	2240 kg	7467 kg
137	2300 kg	7667 kg
138	2360 kg	7867 kg
139	2430 kg	8100 kg

(<http://www.az-pneu.sk/rady-informacie>)

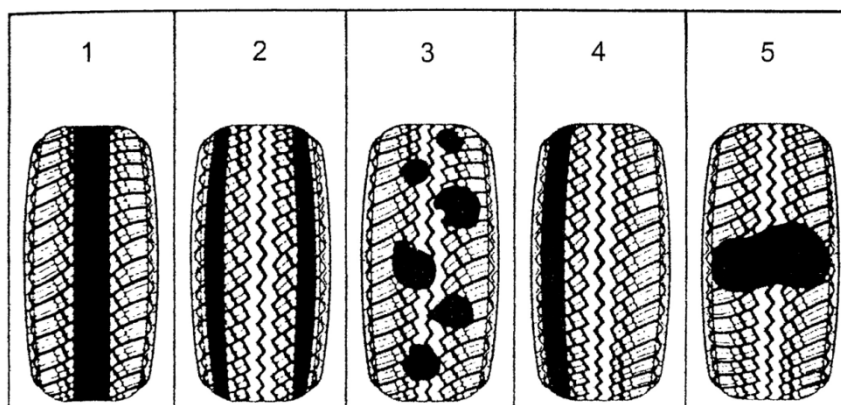
Doporučené hustenie pneumatík

Aby pneumatiky na vozidle správne fungovali a dlho vydržali je nutné dodržiavať správne hustenie na predpísaný tlak. Pneumatiky na rovnakej náprave musia mať vždy rovnaký tlak. Tlak meriate vždy za studena, najlepšie pred jazdou, kedy pneumatiky ešte nie sú zahriate. Úbytok tlaku je pre vaše obutie škodlivejší než prehustenie. Pri strate tlaku o 10% dochádza k zvýšeniu spotreby a zníženiu životnosti pneumatiky až o 10%. Tlak nižší o 30% môže spôsobiť zníženie životnosti pneumatiky až o polovicu.

Možné závady pneumatík

Uvádzame možné závady pneumatík, pri nesprávnom dodržiavaní tlakov hustenia, alebo pri závadách na podvozku:

- ojazdené kraje behúňa - veľmi nízky tlak,
- ojazdený stred behúňa - veľmi vysoký tlak, pneumatika pri prehustení získa balónovitý tvar,
- ojazdený jeden kraj behúňa - najčastejšia príčina je zlé nastavenie geometrie,
- opotrebované rôzne miesta - pneu je "zubaté", "oskákane", signalizuje závalu tlmičov,
- opotrebované jedno miesto - pri prebrzdení, šmyku,
- pozdĺžne drážky a ryhy - hlavne v zime, pri prešmykovaní, hrabaní, kedy jedno koleso stojí a druhé sa pretáča (<http://www.az-pneu.sk/rady-informacie>).

Obr. 7: Príčiny opotrebenia pneumatík: 1 – vysoké nahustenie alebo prudké rozbíhanie, 2 – nízke hustenie, 3 – vadný tlmič, 4 – nesprávna geometria kolesa, 5 – prudké brzdenie (zablokovanie kolesa) (Vlk, 2006)

1.3 Brzdy

Brzdové zariadenie je kombinácia častí, ktorých funkciou je postupné znižovanie rýchlosti idúceho vozidla alebo jeho zastavenie alebo jeho udržanie v nehybnom stave, ak je už vozidlo zastavené; tieto funkcie sú špecifikované ďalej v bode 5.1.2. Zariadenie sa skladá z ovládacieho orgánu (ovládača), z prevodu brzdy a z vlastnej brzdy (EHK č. 13).

Podstatou činnosti brzd je vyvolať trenie medzi časťami, ktoré sa otáčajú spolu s pojazdvými kolesami, a medzi nepohyblivými časťami. Pohybová energia sa v brzdách mení na teplo, a preto sa brzdy pri prevádzke zahrievajú. Pretože činnosť brzd má priamu súvislosť s bezpečnosťou prevádzky, brzdy všetkých vozidiel musia vyhovovať platným predpisom o technických podmienkach (vyhláška 41/1984 Zb.). Okrem brzdového zariadenia musí sa dať na vozidle využiť na spomalenie jazdy brzdiaci účinok motora (brzdenie motorom). Brzdy prívesu musia byť usporiadané tak, aby sa príves pri odpojení od ťažného vozidla pri jazde sám automaticky zabrzdil (Kulhánek, 1997).

1.3.1 Funkcie brzdového zariadenia

Brzdové zariadenie musí spĺňať nasledujúce funkcie:

Prevádzkové brzdenie

Prevádzkové brzdenie musí umožňovať ovládanie pohybu vozidla a jeho zastavenie bezpečným, rýchlym a účinným spôsobom, bez ohľadu na rýchlosť, zaťaženie a veľkosť sklonu stúpaním alebo klesaním svahu. Jeho účinok musí byť odstupňovateľný. Vodič musí byť schopný vykonať toto brzdenie zo svojho miesta sedenia, bez toho aby sňal ruky z ovládacieho orgánu riadenia.

Núdzové brzdenie

Núdzové brzdenie musí umožňovať zastavenie vozidla v primeranej vzdialenosti v prípade zlyhania prevádzkového brzdenia. Musí byť odstupňovateľné. Vodič musí byť schopný vykonať toto brzdenie zo svojho miesta sedenia bez toho aby sňal ruky z ovládacieho orgánu riadenia. Pre účely tohto ustanovenia sa pripúšťa, že súčasne sa nemôže vyskytovať viac než jedna porucha v prevádzkovom brzdovom systéme.

Parkovacie brzdenie

Parkovacie brzdenie musí umožňovať udržať vozidlo v nehybnom stave na stúpajúcom alebo klesajúcom svahu aj v neprítomnosti vodiča, pričom brzdiace súčasti musia byť udržiavané v polohe pre zabrzdzenie mechanickým zariadením. Vodič musí mať možnosť vykonať toto brzdenie zo svojho miesta sedenia (EHK č. 13).

1.3.2 Rozdelenie brzd

Brzdy možno rozdeliť podľa viacerých hľadísk.

Podľa spôsobu použitia pri prevádzke sú brzdy:

- prevádzkové,
- pomocné (núdzové a zaisťovacie).

Podľa spôsobu ovládania sú brzdy:

- ručné,
- nožné,
- samočinné.

Podľa konštrukcie brzdového ústrojenstva sú brzdy:

- čelúšťové (bubnové),
- pásové,
- kotúčové.

Podľa umiestenia brzdového ústrojenstva (miesta účinku) sú brzdy:

- kolesové,
- prevodové,
- motorové.

Podľa pôvodu sily ovládajúcej brzdové ústrojenstvo sú brzdy:

- priamočinné,
- strojové (servobrzd),
- polostrojové (so zosilňujúcim účinkom).

Podľa prenosu sily na brzdové ústrojenstvo sú brzdy:

- mechanické,
- kvapalinové,
- priebežné.

Brzdy podľa prevádzkového použitia

Prevádzková brzda ovláda vozidlo pri jazde. Obsluhuje sa pedálom a pôsobí zväčša na všetky kolesá vozidla alebo aj na celé súpravy vozidiel. Pri traktoroch pôsobí len na zadné hnacie kolesá.

Pomocná brzda sa používa ako záloha pri zlyhaní prevádzkovej brzdy (núdzová) a zaisťuje stojace vozidlo, aby sa samovoľne nerozbehlo (zaist'ovacia). Obsluhuje sa obyčajne ručnou pákou, ktorá má rohatkový segment a západku, aby sa zaistila v zabrzdenej polohe. Niektoré automobily a traktory majú namiesto páky výsuvnú rúčku (ťahadlo). Na tyči ťahadla sú šikmé ozuby, o ktoré sa opiera západka úložná vo vedení ťahadla.

Brzdy podľa spôsobu ovládania

Ručná brzda sa ovláda pákou alebo ťahadlom.

Nožná brzda sa ovláda pedálom.

Samočinná brzda je napríklad nájazdová brzda prívesu. Brzdíaci účinok vyvolá sila, ktorou sa snaží príves tlačiť ťažné vozidlo pri jazde zo svahu. Táto brzda sa používa pomerne zriedkavo (Kulhánek, 1997).

Brzdy podľa konštrukcie brzdového ústrojenstva

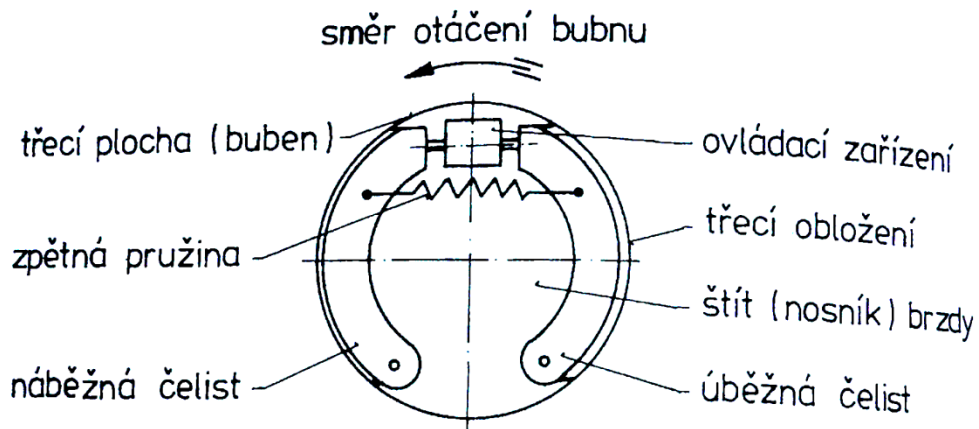
Bubnové brzdy

Schematické znázornenie bubnovej brzdy je na obr.8. Otáčajúca sa časť je bubon, ktorého vnútorný valcový povrch tvorí treciu plochu. Pri brzdení sú na túto plochu pritláčané brzdové čeľuste s trecím obložením, ktoré sú umiestnené vo vnútornom priestore bubna (preto sa tieto brzdy nazývajú tiež brzdy s vnútornými čeľušťami). Radiálne pritlačenie čeľustí na treciu plochu zabezpečuje tzv. ovládacie zariadenie, ktoré pôsobí na jednom konci každej čeľuste.

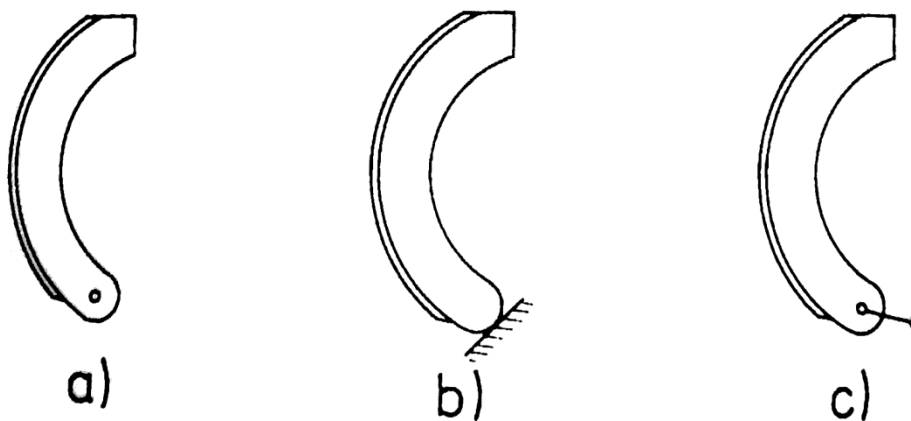
Podľa spôsobu uloženia druhého konca rozoznávame čeľuste:

- otočné, ktoré sú otočne uložené na čape, majú teda pevný otočný bod a 1° voľnosti pohybu,

- voľné, ktoré sú opreté o opornú plochu (kolmú alebo šikmú) a nazývajú sa plávajúce čeľuste, alebo uložené pomocou výkyvnej vzpery na čape a nazývajú sa nakotvené čeľuste, nemajú teda pevný otočný bod a majú 2° voľnosti pohybu.

Obr. 8 Schéma bubnovej brzdy

Obr.9 Uloženie čelustí: a) otočná čelist', b) voľná plávajúca, c) voľná nakotvená

Podľa zmyslu momentu obvodovej trecej sily vzhľadom k uloženiu rozlišujeme čelist':

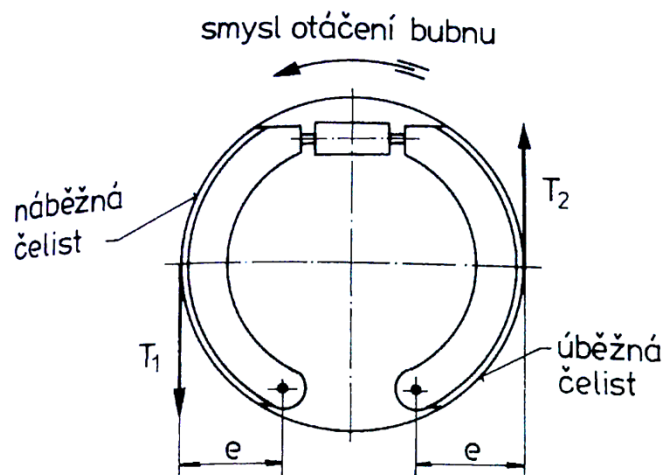
- nábežná, u ktorej moment trecej sily T_1 . e zvyšuje jej prítlak na treciu plochu bubna (tzn. posilňujúci účinok nábežnej čelusti),
- úbežná, u ktorej tento moment znižuje jej prítlak na treciu plochu.

Druhy bubnových brzd

Podľa spôsobu uloženia a ovládanie čelustí rozoznávame tri základné typy bubnových brzd:

- a) jednoduchá brzda (simplex) – má jednu nábežnú a jednu úbežnú čelusť; k pritláčaniu oboch čelustí slúži jedno spoločné ovládacie zariadenie,
- b) dvojnábežná brzda (duplex) – má obe čeluste nábežné (pri jazde dopredu); k pritláčaniu každej čeluste slúži samostatné ovládacie zariadenie,
- c) brzda so spriahnutými čelustami (servo) – reakcia uloženia primárnej (nábežnej) čeluste sa prenáša rozperným čapom na sekundárnu čelusť, čím na nej vznikne pritlačná sila väčšia ako ovládacia sila a táto čelusť pracuje tiež ako nábežná s väčším účinkom v porovnaní s primárnou čelustou; k pritláčaniu oboch čelustí slúži jedno spoločné ovládacie zariadenie.

Pretože brzdný moment dvojnábežnej brzdy pri jazde dozadu je asi trikrát menší v porovnaní s jazdou dopredu (pri cúvaní pracujú obe čeluste ako úbežné), používa sa niekedy dvojnábežná brzda obojsmerná (duo-duplex). Z rovnakých dôvodov sa niekedy používa tiež obojsmerná brzda s spriahnutými čelustami (duo-servo).

Obr.10 Druhy čelustí podľa zmyslu pôsobenia trecieho momentu:

- nábežná čelusť,
- úbežná čelusť.

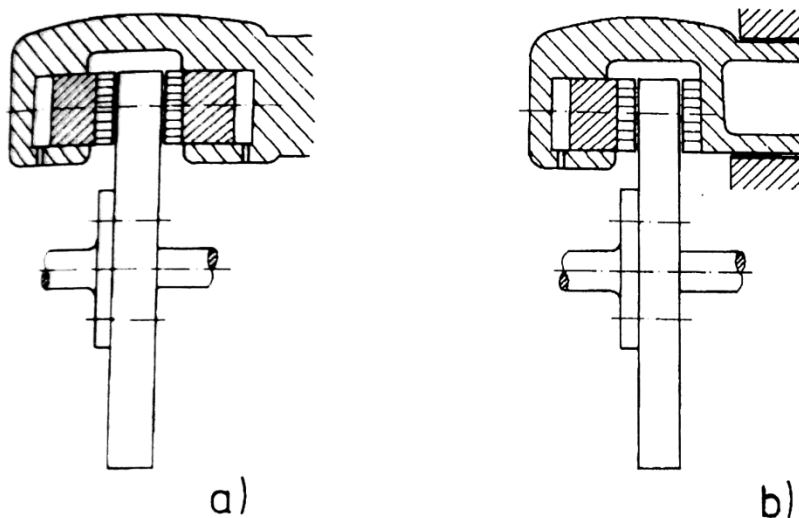
Kotúčové brzdy

Schematické znázornenie kotúčovej brzdy je na obr.11. Otáčajúcou časťou je v tomto prípade kotúč, ktorého boky tvoria trecie plochy. Pri brzdení sú pomocou ovládacieho zariadenia prtláčané na tieto trecie plochy dosky s trecím obložením.

Druhy kotúčových bŕzd

Podľa spôsobu ovládania rozlišujeme tieto druhy kotúčových bŕzd:

- a) kotúčová brzda s pevným strmeňom,
- b) kotúčová brzda s voľným (plávajúcim) strmeňom,
- c) kotúčová brzda s výkyvným strmeňom.

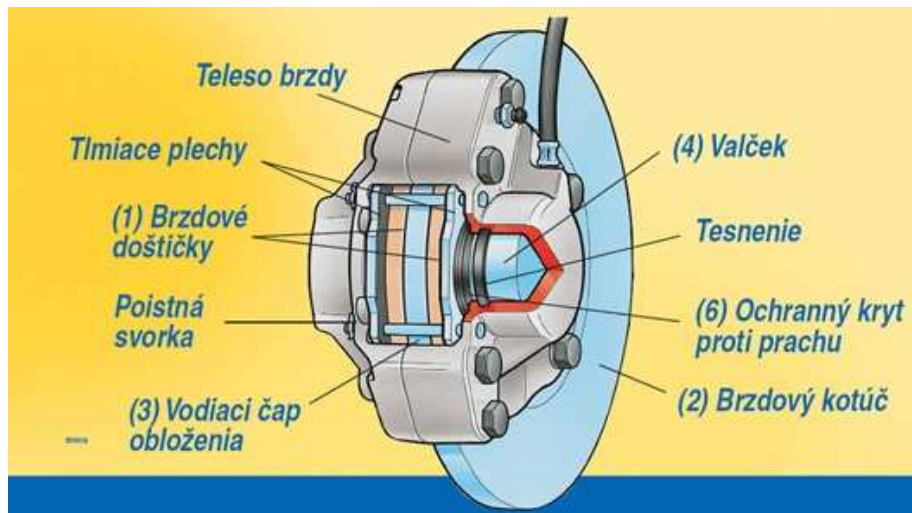

Obr.11 Druhy kotúčových bŕzd: a) s pevným strmeňom, b) s voľným strmeňom

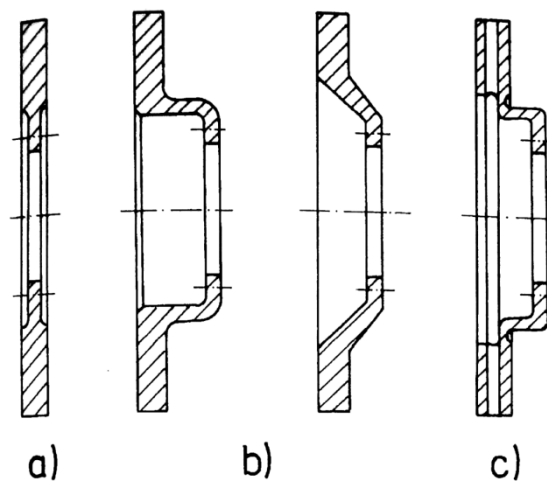
Konštrukcia kotúčových bŕzd

Na obr.12 až obr.14 je niekoľko príkladov konštrukčného riešenia brzdového kotúča. Plochý kotúč je najjednoduchší, má však radu nedostatkov (ľahšie sa rúcajú, cesta priechodu tepla k ložiskám kolesa je pomerne krátka, takže ložiská sa viacej zahrievajú). Hrncový tvar tieto nedostatky odstraňuje. Pre účinnejšie chladenie majú kotúče duté priestory s radiálne usporiadanými kanálkami (tzv. kotúče s vnútorným chladením). Brzdové kotúče sa vyrábajú obvykle z legovanej šedej liatiny alebo z oceľoliatiny. Akosť povrchu kotúča má značný vplyv na opotrebenie trecieho

obloženia, a preto sú trecie plochy kotúča brúsené. Kotúč je prírubou uchytený k náboju kolesa obvykle skrutkami (niekedy priamo kolesovými skrutkami) (Vlk, 2006).

Obr.12 Časti kotúčovej brzdy(<http://www.premio-pneuservis.sk/primo-radi-brzdy.php>)

Obr.13 Príklady prevedenia brzdových kotúčov:

a) plochý kotúč, b) hrncové kotúče, c) odvetraný kotúč (Vlk, 2006)

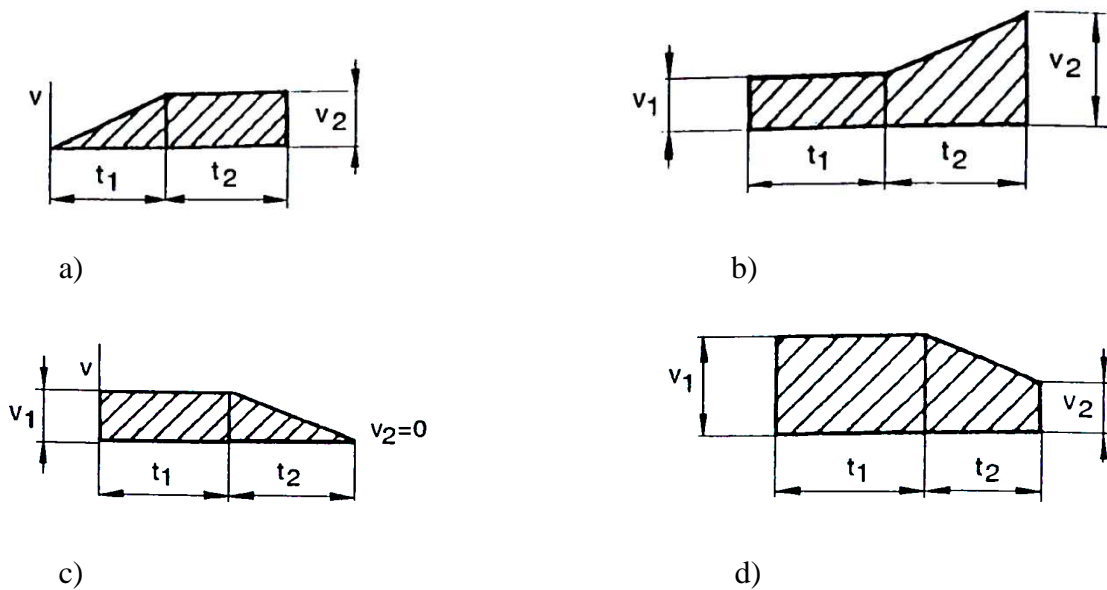

Obr.14 Brzdové kotúče s vnútorným chladením

1.4 Teória jazdy a brzdenie vozidla

Pri jazde vozidla na rovine rovnomernou, alebo rovnomerne zrýchlenou, či spomalenou jazdou, vystačíme na vyjadrenie jej parametrov s elementárnymi vzťahmi. Dráhu s rovnomerne zrýchleného pohybu z nulovej rýchlosti v môžeme vyjadriť nasledovne (obr.15 a):

$$s = \frac{v^2}{2a} \cdot t^1 + v^2 \cdot t^2 = \frac{a}{2} \cdot t_1^2 + v^2 \cdot t^2 = \frac{v_2^2}{2a} + v^2 \cdot t_2 \quad (1)$$

Obr. 15 Niektoré režimy pohybu: a) rozbeh, b) zrýchlenie, c) dojazd, d) spomalenie

Dráhu s rovnomerne zrýchleného pohybu z určitej rýchlosti v_1 vyjadríme nasledovne (obr.15 b):

$$s = v_1 \cdot t_1 + \frac{v_1+v_2}{2} \cdot t_2 = v_1 \cdot (t_1 + t_2) + \frac{v_2-v_1}{2} \cdot t_1 = v_1 \cdot (t_1 + t_2) + \frac{a}{2} \cdot t_2^2 \quad (2)$$

Obdobne môžeme vyjadriť dráhu s , rovnomerne spomaleného pohybu – až do zastavenia (obr.15 c):

$$s = v_1 \cdot t_1 + \frac{v_1}{2} \cdot t_2 = v_1 \cdot t_1 + \frac{a}{2} \cdot t_2^2 = v_1 \cdot t_1 + \frac{v_1^2}{2a} \quad (3)$$

do spomalenia na určitú rýchlosť v_2 (obr.15 d):

$$s = v^1 \cdot t^1 + \frac{v^1+v^2}{2} \cdot t^2 = v^1 \cdot (t^1 + t^2) - \frac{v^1-v^2}{2} \cdot t^2 = v^1 \cdot (t^1 + t^2) - \frac{a}{2} \cdot t_2 \quad (4)$$

Pre konštantnú brzdnú silu F_b platí rovnica

$$\frac{1}{2} \cdot m \cdot v_1^2 - \frac{1}{2} \cdot m \cdot v_2^2 = F_b \cdot (s_2 - s_1) \quad (5)$$

1.4.1 Dynamika brzdzenia

Pri brzdení vzniká v ťažisku vozidla zotrvačná sila F_a , ktorej veľkosť v zmysle predchádzajúcej teórie sa rovná brzdnjej sile F_b :

$$F_b - F_a = m \cdot a \quad (6)$$

V tomto zmysle vyjadríme aj dĺžku brzdnjej dráhy $d_s = v \cdot dt$ (aj pre konštantné spomalenie a):

$$s = \int v \cdot dt = \int a \cdot t \cdot dt = \frac{a}{2} \cdot t_2^2 = \frac{v^2}{2a} \quad (7)$$

Dĺžka brzdnjej dráhy s rastie kvadraticky s počiatočnou rýchlosťou vozidla v . Závislosť medzi dĺžkou brzdnjej dráhy s počiatočnou rýchlosťou vozidla v je parabolická.

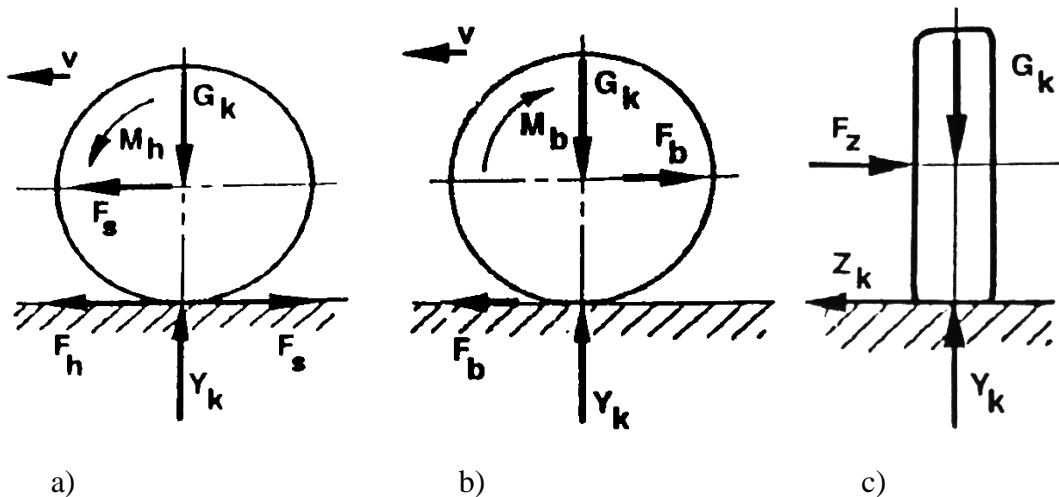
1.4.2 Sily a reakcie pôsobiace na koleso

Zaťaženie kolesa G_k vyvoláva radiálnu reakciu podložky Y_k . Táto podmieňuje možnosť vzniku ďalších síl na kolese.

Ak prenáša koleso hnací moment M_h , ktorý je tvorený dvojicou síl F_s v ložisku kolesa a v styku s podložkou, vzniká tangenciálna reakcia – hnacia sila F_h v smere pohybu kolesa. Sily F_s a F_h v rovine podložky sa vzájomne rušia a zostávajúca súvňá sila F_s v ložisku kolesa je vlastnou súvňou silou, ktorá spôsobuje pohyb kolesa vpred a s ním aj vozidla.

Pri prenose brzdného momentu M_b sú silové pomery opačné. Zostávajúca sila F_b v ložisku kolesa je vlastne brzdnou silou, ktorá spôsobuje brzdzenie vozidla.

Ak pôsobí na koleso bočná sila F_z v osi kolesa vzniká bočná reakcia Z_k , ktorá udržuje vozidlo do určitej veľkosti F_z v pôvodnej stope. Veľkosť bočnej i tangenciálnej reakcie je obmedzená záberovými podmienkami medzi kolesom a podložkou nazývanou tiež adhézia.

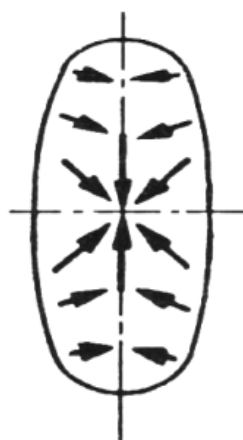
Obr.16 silová schéma kolesa: a) hnaného, b) brzdeného, a c) bočné sily na kolese

1.4.3 Záberové podmienky – adhézia

Styčná plocha pneumatiky s podložkou sa nazýva stopa pneumatiky. Deformáciou pneumatiky v dotykovej ploche vznikajú v stope sily rôznych smerov, ktoré sú navzájom v rovnováhe, ak neprenáša koleso žiadnu tangenciálnu ani bočnú silu. Ak prenáša koleso obvodovú alebo bočnú silu, zmení sa vplyvom deformácie rozloženie síl v stope tak, že výsledná sila je rovná súčtu tangenciálnej a bočnej reakcie. Táto sila sa súhrnne nazýva záberovou alebo adhéznu silou.

Veľkosť záberovej sily tvorí vlastne maximálnu hnaciu silu $F_{h \max}$ alebo brzdnú silu $F_{b \max}$, ktorá je priamoúmerná zaťaženiu kolesa Z_k a súčiniteľu príľnavosti μ (nazývaného tiež súčiniteľom záberu, šmykového trenia i adhézie).

$$F_{h \max} = Y_k \cdot \mu \quad (8)$$

Obr. 17 Sily v stope pneumatiky

Tab.3 Súčiniteľ záberu pneumatiky μ na základných podložkách (Semetko, 1996)

betón	0,7 - 1
suchý asfalt	0,7 - 0,9
mokrý asfalt	0,3 - 0,7
makadam	0,5 - 0,7
ujazdená zemina	0,6 - 0,8
zemina	0,3 - 0,6
štrk	0,4
piesok	0,3 - 0,6
ujazdený sneh	0,2
zľadovatený povrch	0,1

1.4.4 Účinok brzd

Účinok brzd definuje STN 300550 ako schopnosť znížiť rýchlosť vozidla, prípadne až do úplného zastavenia, udržať určitú rýchlosť vozidla pri jazde zo svahu alebo udržať vozidlo na svahu. Meradlom účinku môže byť:

- brzdná dráha,
- brzdné spomalenie,
- brzdný sklon.

Brzdná dráha je dráha prejdená vozidlom počas brzdenia, t.j. od okamihu, keď vodič začne pôsobiť na mechanizmus brzdy do zastavenia vozidla. Tvorí ju:

s_1 – dráha oneskorenia brzdového účinku, ako výsledok rovnomerného pohybu vozidla pri pôvodnej rýchlosti v_0 (m/s) počas doby zdržania t_1

$$s_1 = v_0 \cdot t_1 \quad (9)$$

s_2 – dráha nábehu brzdovania, ako výsledok rovnomerne spomaleného pohybu vozidla pri začiatkovej rýchlosti v_0

$$s_2 = v_0 \cdot t_2 / 2 \quad (10)$$

kde t_2 je čas nábehu brzdovania

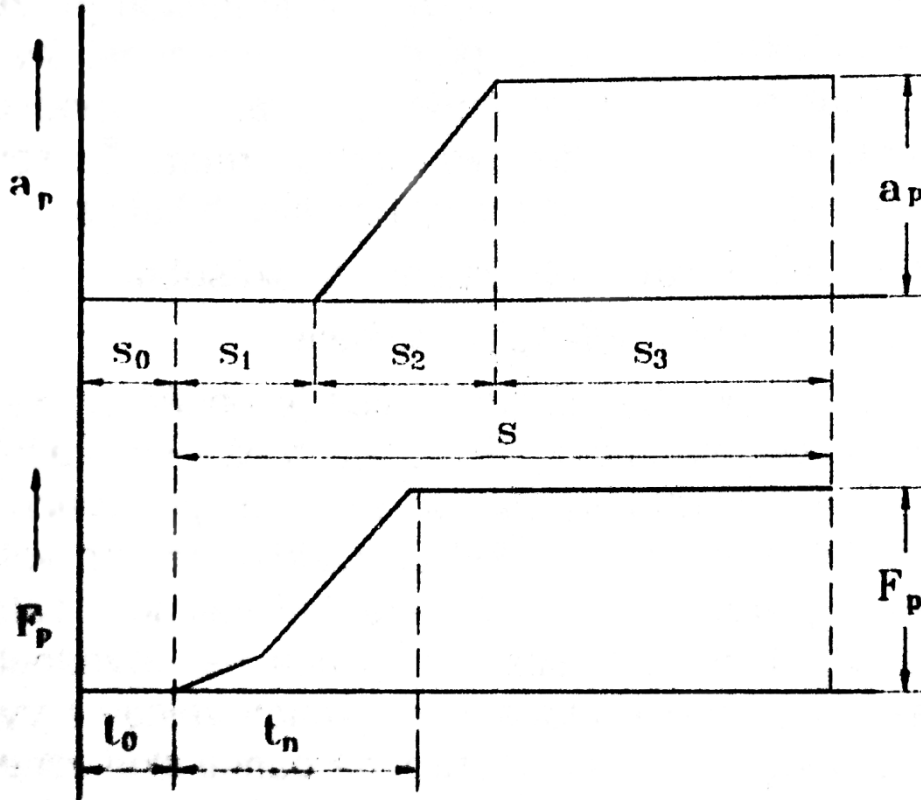
s_3 – dráha plného brzdného spomalenia, ako výsledok rovnomerne spomaleného pohybu pri počiatkovej rýchlosti o niečo menšej ako v_0

$$s_3 = v_0^2 / 2 \cdot a_p \quad (11)$$

kde a_p je plné brzdné spomalenie (m/s^2)

Zo vzťahov potom vyplýva:

$$s = v_0 \cdot (t_1 + t_2 / 2) + v_0^2 / 2 \cdot a_p \quad (12)$$

Obr.17 Schéma priebehu brzdenia: a_p – plné brzdné spomalenie, F_p – plná ovládacia sila, s_0 – dráha reakčnej doby vodiča, s_1 – dráha omeškania brzdového účinku, s_2 – dráha nábehu brzdenia, s_3 – dráha plného brzdného spomalenia, t_0 – reakčná doba vodiča, t_n – čas nábehu ovládacej sily (Balog, 1996).

2 Cieľ práce

Cieľom práce je posúdiť dynamické decelaračné vlastnosti vozidla Volkswagen Golf Variant a pneumatík v prevádzkových podmienkach. Pneumatiky, ktoré budeme testovať budú použité zimné pneumatiky značky Matador Nordica Basic MP52 s rozmermi 185/65 R14 86T a letné pneumatiky značky Barum Bravuris s rozmermi 185-65 R14 86H.

3 Metodika práce

Aby som splnil cieľ svojej bakalárskej práce, postupoval som podľa nasledovnej metodiky práce.

3.1 Oboznámenie sa s problematikou podľa zadávacieho protokolu

3.2 Naštudovanie danej problematiky

3.3 Návrh postupu metodiky merania

3.4 Zohľadnenie požiadaviek meracej metódy

3.5 Návrh jednotlivých častí meracej metódy

3.5.1 Stanovenie rýchlostí

3.5.2 Stanovenie podmienok

3.6 Zabezpečenie mechanických častí potrebných k meraniu

3.6.1 Obutie potrebného druhu pneumatík

3.6.2 Namontovanie XL Metra a nastavenie

3.6.3 Vykolíkovaní úsekov

3.7 Test a skúška správnosti meracieho prístroja

3.8 Experimentálne merania

3.9 Meranie na automobile VW Golf s letnými pneumatikami

3.10 Meranie na automobile VW Golf so zimnými pneumatikami

3.11 Uloženie nameraných údajov do počítača

3.12 Demontáž meracieho reťazca

3.13 Spracovanie a vyhodnotenie nameraných veličín

3.14 Zhodnotenie samotnej práce

4 Vlastná práca

4.1 Zvolenie meracej metódy

Po preštudovaní danej problematiky som v zmysle metodiky práce použil na meranie zrýchlenia resp. spomalenia digitálny merací prístroj XL-Meter™ Pro Alpha.

XL Meter™ Pro Alpha je univerzálny prístroj na meranie zrýchlenia, spomalenia vozidla a taktiež aj dráhy, ktorú vykoná počas merania. Dá sa s ním jednoducho a rýchlo manipulovať. Na použitie stačia štyri tužkové batérie (typ AA). XL Meter bol navrhnutý na zmeranie a zaznamenanie zrýchlenia alebo spomalenia vozidla. Na displeji sa zobrazujú základné informácie o meraní a potom sa všetky zaznamenané údaje dajú ľahko načítať do počítača pomocou kábla, kde softvér vyhodnotí zozbierané údaje a vykreslí graficky priebeh merania. Kábel a softvér je dodávaný k prístroju. Výhodou tohto prístroja je možnosť práce v slovenskom jazyku. To isté platí aj o voľbe slovenského jazyka v softvéri pri spracovaní údajov v počítači. Prístroj si dokáže uložiť do pamäte až tri operácie - merania. Upevňuje sa na čelné sklo. Keďže každé čelné sklo má iný sklon, je možné prístroj prispôbiť sklonu čelného skla v pozdĺžnom smere, v priečnom smere ho však treba umiestniť tak, aby bol vodorovne. Pri montáži pomáhajú čísla na displeji, ktoré signalizujú polohu prístroja, keď je rovno, sú tam dve nuly.

Obr. 18 XL-Meter namontovaný na čelnom skle vozidla VW Golf

XL Vision™ verzia 2.0 je program dodávaný k prístroju. Po nainštalovaní programu do počítača je počítač schopný komunikovať priamo so zariadením XL-Meter™. Namerané údaje môžeme uložiť do počítača a následne vyhodnotiť. Program namerané hodnoty vyhodnotí v grafe.

Prístrojom merané veličiny:

S_0 , [m]	brzdná dráha,
T_{br} , [s]	čas brzdzenia,
V_0 , [km.h ⁻¹]	počiatočná rýchlosť,
Dm – MFDD, [m.s ⁻²]	spomalenie.

Tab.4 Technické parametre prístroja

Rozmer, mm	50 x 97 x 110
Vyznačenie	16 x 2 LCD
PC pripojenie	RS - 232
Počet meracích kapacít	3 x 40 s
Počet nezávislých meraní	3

Tab.5 Meranie zrýchlenia

Zdroj	6 - 18 V, DC
Frekvencia ukladania údajov	200 Hz
Rozbor	0,1 m.s ⁻²
Rozsah merania	-12,7 až +12,7 m.s ⁻²

4.2 Technické parametre vozidla

Na meranie sme použili automobil Volkswagen Golf III Variant. Je to tretia generácia tohto modelu. Patril do strednej nižšej triedy. Automobil poháňa zážihový agregát o objeme 1781 cm³ s najväčším výkonom motora 66kW pri 5500 otáčok za minútu. Vozidlo bolo vyrobené v roku 1996 a má najazdené 262 639 km, z čoho vyplýva že jeho jazdné vlastnosti a aj akceleračná schopnosť boli značne obmedzené. Vozidlo je vybavené antiblokovacím systémom ABS. Ďalšie technické údaje uvádzam v nasledujúcej tabuľke.

Tab.6 Technické parametre automobilu VW Golf Variant

Druh vozidla	osobný automobil
Továrenská značka, typ	Volkswagen Golf Variant
Rok výroby vozidla	1996
Najväčší výkon motora pri otáčkach	66kW / 5500ot.min
Zdvihový objem valcov	1781 cm
Prevodovka/počet stupňov	manuálna/5st
Druh karosérie	AC Kombi
Farba	Modrá
Výrobca	Volkswagen AG,DEU
Výrobné číslo	WVWZZZ1HZT439874
Prevádzková hmotnosť	1190 kg
Počet najazdených kilometrov	262639 km

4.3 Použité pneumatiky

Na testovanie sme použili zimné a letné pneumatiky. Od výrobcu pneumatík Matador sme použili zimné pneumatiky Matador Nordica Basic o rozmeroch 185/65/R14 86T MP52 a rokom výroby 2510 (DOT). Letné pneumatiky sme použili Barum Bravuris s rozmermi 185/65/R14 86H a rokom výroby 2206 (DOT). V tabuľkách uvádzam základné parametre použitých pneumatík.

Tab.7 Technické parametre pneumatík Matador Nordica Basic

Výrobca	Matador	
Typ	Nordica Basic MP52	
Rozmer	185/65 R14	
Index záťaže a rýchlosti	86T	
Tlak vzduchu v pneumatikách		Hĺbka dezénu
Ľavé predné koleso	1,9 bar	9,5 mm
Pravé predné koleso	1,9 bar	9,5 mm
Ľavé zadné koleso	1,9 bar	9,5 mm
Pravé zadné koleso	1,9 bar	9,5 mm

Obr.19 Pneumatika Matador Nordica Basic (<http://www.az-pneu.sk/matador-mp52-185-65-r14-id23525>)

Tab.8 Technické parametre pneumatík Barum Bravuris

Výrobca	Barum	
Typ	Bravuris	
Rozmer	185/65 R14	
Index záťaže a rýchlosti	86H	
Tlak vzduchu v pneumatikách		Hĺbka dezénu
Ľavé predné koleso	2,0 bar	5 mm
Pravé predné koleso	2,0 bar	4,5 mm
Ľavé zadné koleso	1,9 bar	4,5 mm
Pravé zadné koleso	1,9 bar	4 mm

Obr.20 Pneumatika Barum Bravuris (<http://www.az-pneu.sk/barum-bravuris-185-65-r14-id148>)

4.4 Experimentálne merania

Pred začiatkom merania sme vytýčili vzdialenosti na testovacej dráhe. Následne sme skontrolovali funkčnosť meracieho reťazca. Po overení funkčnosti sme pristúpili k samotnému meraniu. Meranie prebiehalo na vozidle VW Golf III Variant so zimnými a zároveň s letnými pneumatikami. Namerané hodnoty som vyhodnotil a spracoval.

4.4.1 Vonkajšie podmienky merania

Prvé meranie sme vykonali na ceste pri Jankovciach na jeseň. Meranie prebiehalo pri teplote okolia 18°C tzv. letné meranie. Ďalšie meranie potom prebiehalo vo februári pri teplote okolia -4°C.

Tab.9 Vonkajšie podmienky pri meraniach

	Letné meranie 5.11.2010	Zimné meranie 22.2.2011
Teplota okolia	18°C	-4°C
Vietor	bezvetrie	bezvetrie
Teplota vozovky	22°C	-3°C
Miesto merania	cesta pri Janíkovciach	letisko Janíkovce
druh vozovky	bitúmen zvetraný	bitúmen zvetraný

4.4.2 Postup merania

Pri experimentálnych meraniach sme postupovali podľa vopred stanoveného postupu a to nasledovne:

1. Umiestnenie meracieho prístroja XL-Meter na čelné sklo vozidla.
2. Nastavenie potrebných funkcií prístroja.
3. Vytýčenie úseku pre meranie.
4. Rozbehnutie vozidla na rýchlosť 40 km.h⁻¹.
5. Prudké zabrzdzenie.
6. Zmeranie brzdných dráh a zaznamenanie ich do tabuľky.
7. Zaznamenanie nameraných hodnôt z XL-Metra do tabuľky.
8. Zopakovanie postupu merania od bodu 3 až 7 pre rýchlosti 60 a 90 km.h⁻¹.
9. Uloženie nameraných hodnôt z prístroja do pamäte počítača.
10. Výmena pneumatík a zopakovanie postupu merania od bodu 3 až 9.

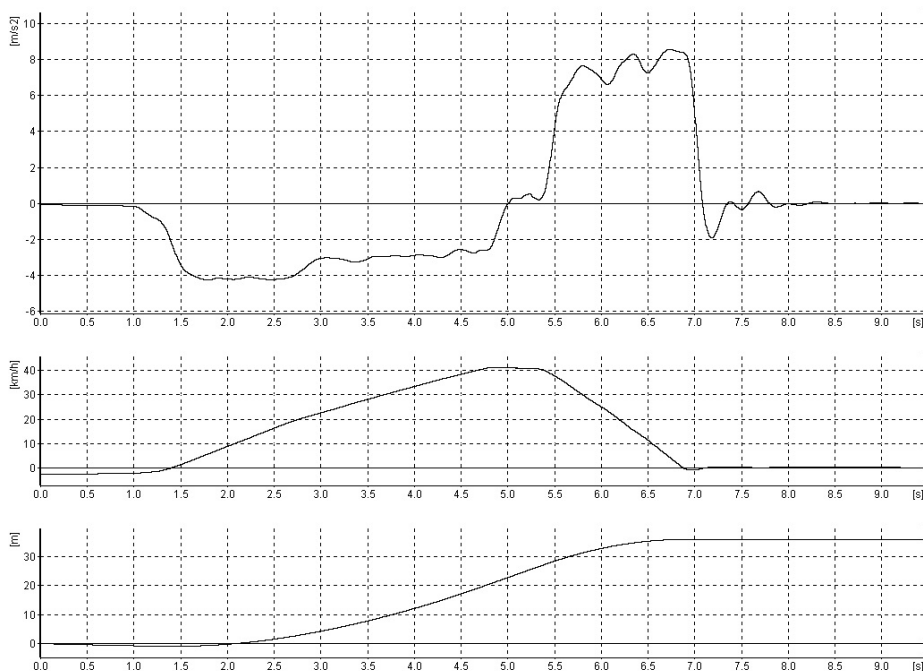
Celé meranie prebehlo za pomoci asistentova školiteľa, kde ja som mal za úlohu zaznamenávať potrebné údaje do predpripravených tabuliek. Asistenti merali viditeľnú stopu brzdzenia a pomáhali pri prezúvaní kolies na ďalšie meranie.

4.4.3 Výsledky experimentálnych meraní

Výsledky letného merania (5.11.2010):

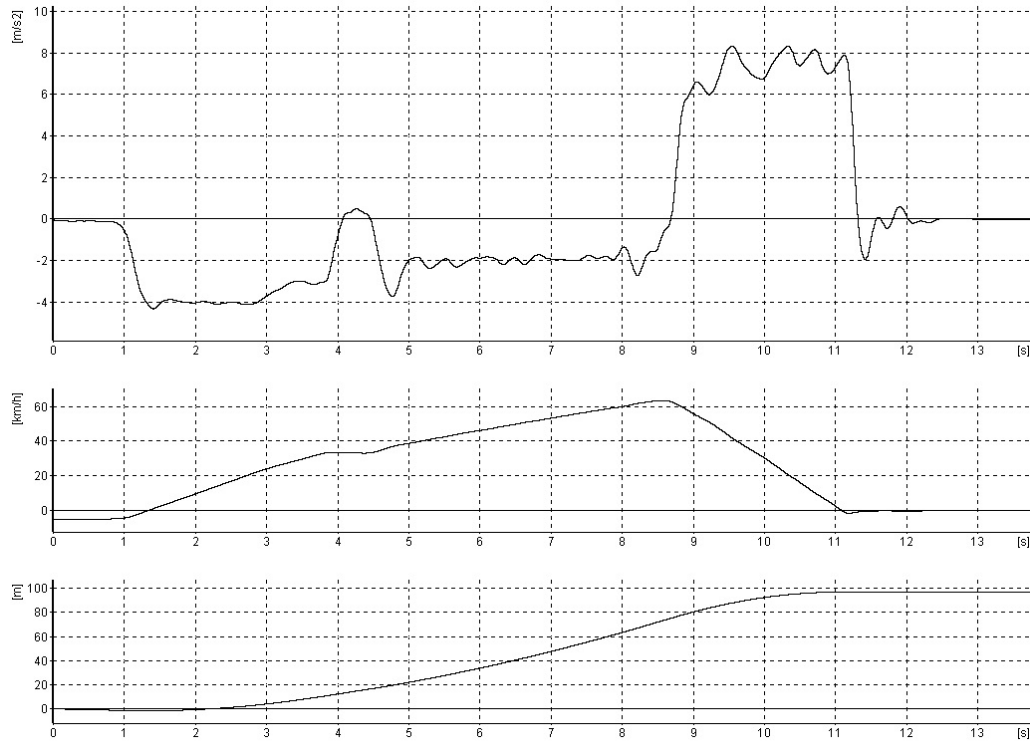
Tab.10 Výsledky meraní zimných pneumatík Matador Nordica Basic

Druh vozidla	VW Golf Variant		
Typ pneumatiky	zimná pneu Matador Nordica Basic 185/65/ R14 MP52 86T		
Meranie/teplota	letné / 18°C		
Predpísaná počiatková rýchlosť	40 km.h ⁻¹	60 km.h ⁻¹	90 km.h ⁻¹
Brzdná dráha	14,1 m	21,6 m	31,4 m
Celková dráha (akcelerácia - decelerácia)	37,1 m	102,1 m	278,8 m
Namerané hodnoty z XL-Metra			
S ₀	12,34 m	23,86 m	54,14 m
V ₀	42,13 km.h ⁻¹	64,61 km.h ⁻¹	93,04 km.h ⁻¹
T _{br}	1,83 s	2,55 s	3,92 s
MFDD	7,50 m.s ⁻²	7,58 m.s ⁻²	6,97 m.s ⁻²

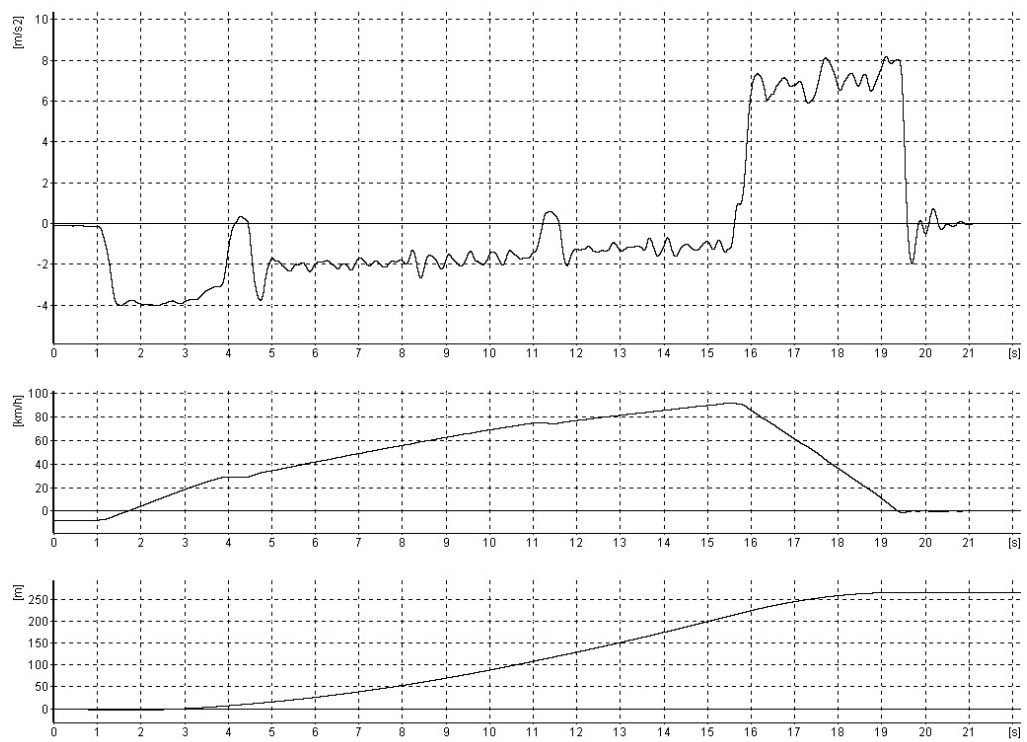
S₀: 12.34 [m] V₀: 42.13 [km/h] T_{br}: 1.83 [s] MFDD: 7.50 [m/s²]

Obr. 21 VW Golf Variant, v₀=40 km/h, teplota 18°C, Matador Nordica Basic

So: 23.86 [m] Vo: 64.61 [km/h] Tbr: 2.55 [s] MFDD: 7.58 [m/s²]

Obr. 22 VW Golf Variant, $v_0=60$ km/h, teplota 18°C, Matador Nordica Basic

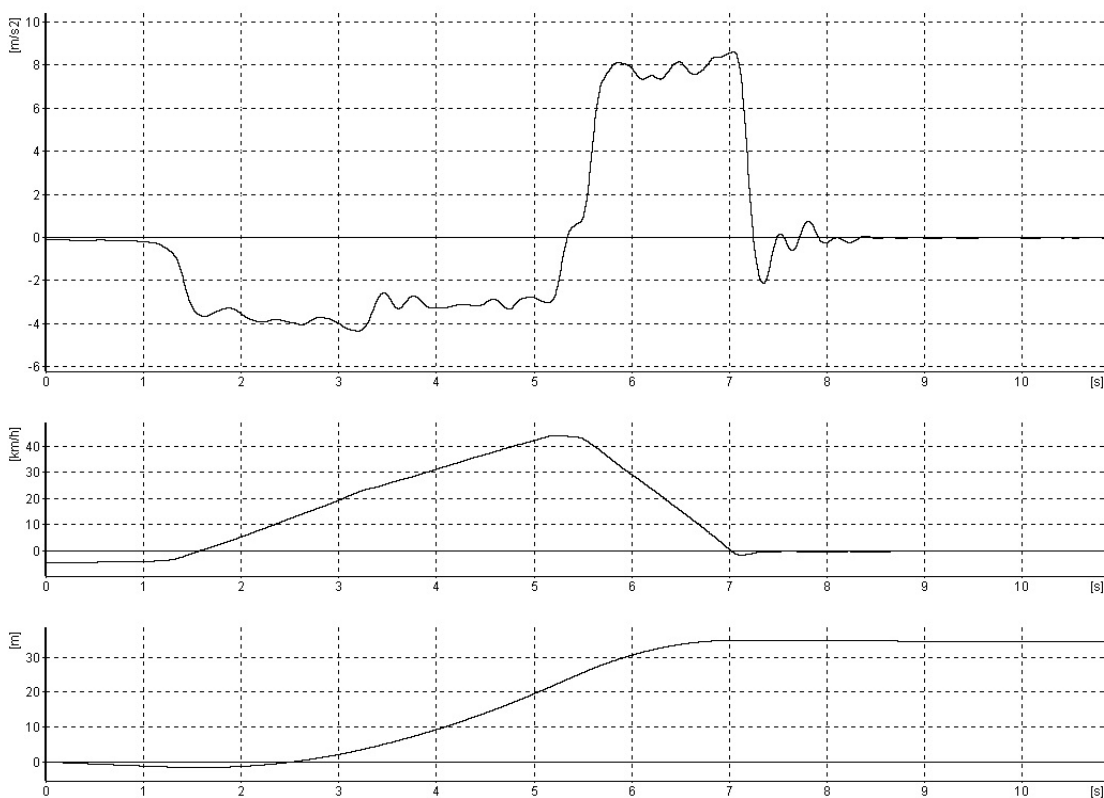

So: 54.14 [m] Vo: 93.04 [km/h] Tbr: 3.92 [s] MFDD: 6.97 [m/s²]

Obr. 23 VW Golf Variant, $v_0=90$ km/h, teplota 18°C, Matador Nordica Basic

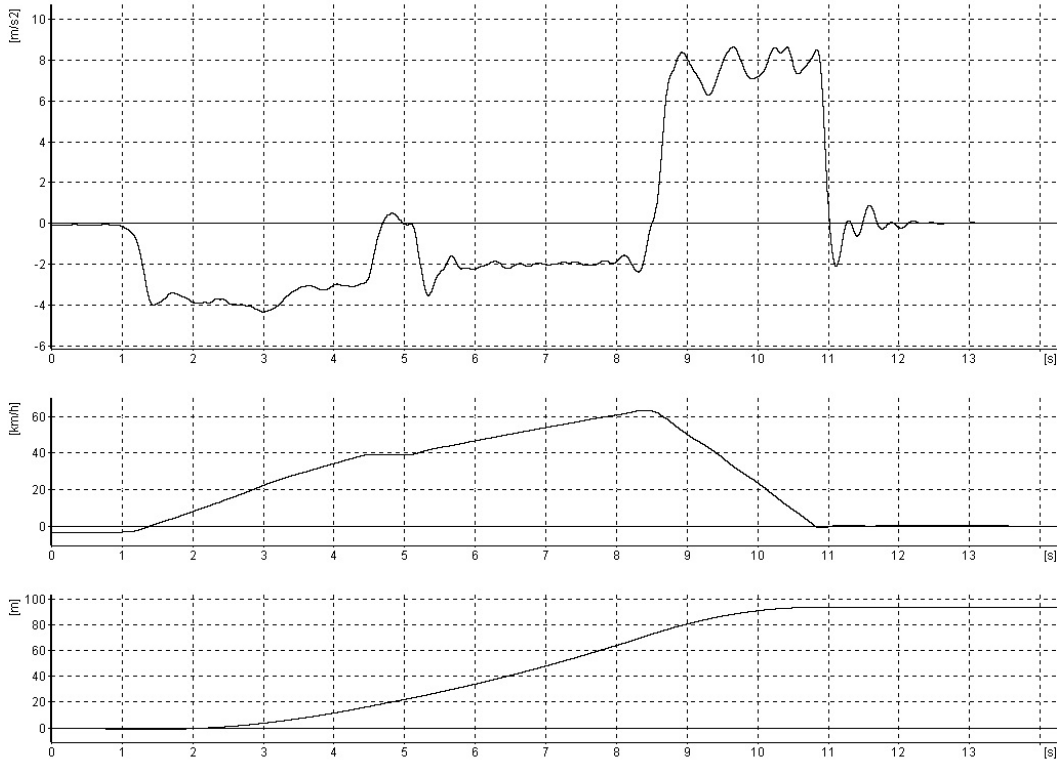
Tab.11 Výsledky meraní letných pneumatík Barum Bravuris

Druh vozidla	VW Golf Variant		
Typ pneumatiky	letná pneu Barum Bravuris 185/65/ R14 86H		
Meranie/teplota	letné / 18°C		
Predpísaná počiatočná rýchlosť	40 km.h ⁻¹	60 km.h ⁻¹	90 km.h ⁻¹
Brzdná dráha	10,9 m	23,2 m	40,8 m
Celková dráha (akcelerácia-decelerácia)	38,7 m	96 m	268,8 m
Namerané hodnoty z XL-Metra			
S ₀	13,19 m	21,98 m	45,41 m
V ₀	45,52 km.h ⁻¹	64,30 km.h ⁻¹	93,75 km.h ⁻¹
T _{br}	1,87 s	2,40 s	3,40 s
MFDD	7,74 m.s ⁻²	7,54 m.s ⁻²	7,90 m.s ⁻²

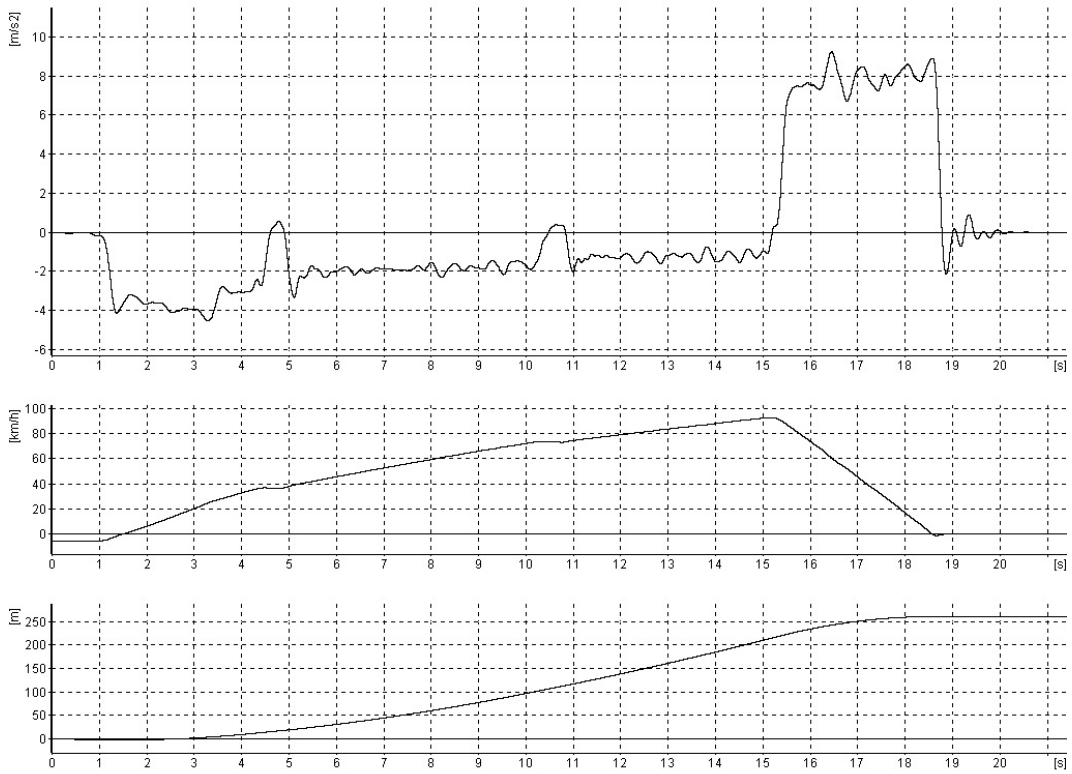
S₀: 13.19 [m] V₀: 45.52 [km/h] T_{br}: 1.87 [s] MFDD: 7.74 [m/s²]

Obr. 24 VW Golf Variant, v₀=40 km/h, teplota 18°C, Barum Bravuris

So: 21.98 [m] Vo: 64.30 [km/h] Tbr: 2.40 [s] MFDD: 7.54 [m/s²]

Obr. 25 VW Golf Variant, $v_0=60$ km/h, teplota 18°C, Barum Bravuris

So: 45.41 [m] Vo: 93.75 [km/h] Tbr: 3.40 [s] MFDD: 7.90 [m/s²]

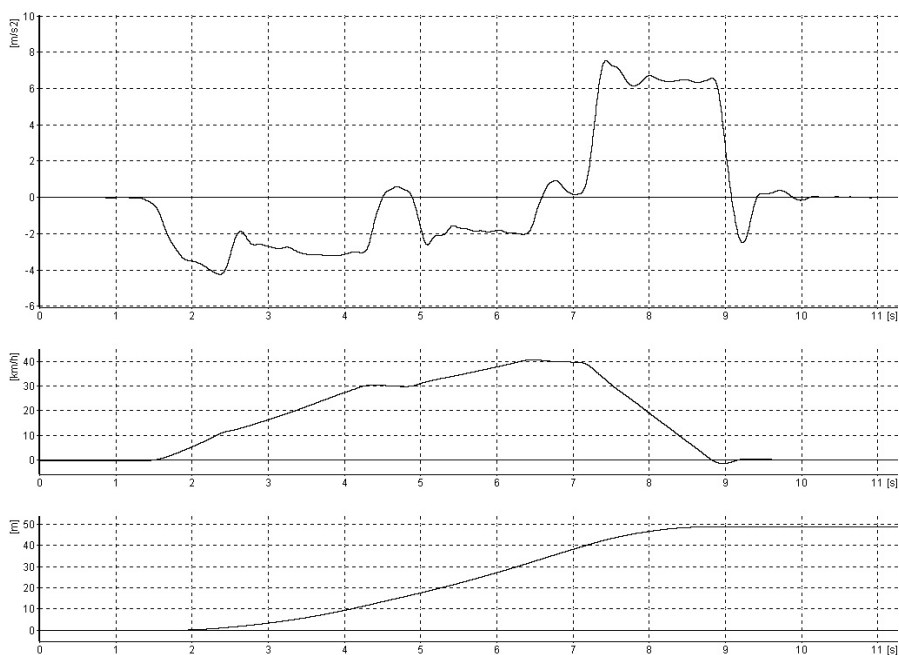
Obr. 26 VW Golf Variant, $v_0=90$ km/h, teplota 18°C, Barum Bravuris

Výsledky zimných meraní (22.2.2011):

Tab.12 Výsledky meraní zimných pneumatík Matador Nordica Basic

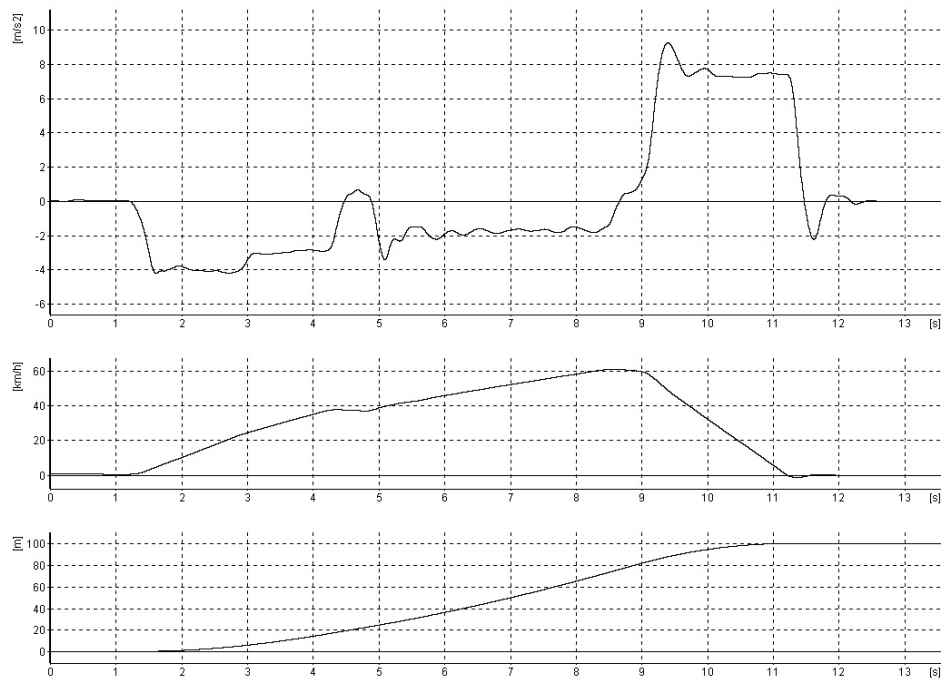
Druh vozidla	VW Golf Variant		
Typ pneumatiky	zimná pneu Matador Nordica Basic 185/65/ R14 MP52 86T		
Meranie/teplota	zimné / -4°C		
Predpísaná počiatočná rýchlosť	40 km.h ⁻¹	60 km.h ⁻¹	90 km.h ⁻¹
Brzdná dráha	10,2 m	19 m	28,3 m
Celková dráha (akcelerácia-decelerácia)	44 m	97,7 m	263,4 m
Namerané hodnoty z XL-Metra			
S ₀	10,52 m	22,11 m	51,56 m
V ₀	41,08 km.h ⁻¹	61,70 km.h ⁻¹	91,48 km.h ⁻¹
T _{br}	1,86 s	2,51 s	3,79 s
MFDD	6,48 m.s ⁻²	7,50 m.s ⁻²	7,41 m.s ⁻²
teplota kotúča pred jazdou LS	7,5 °C	9,5 °C	16,5 °C
teplota kotúča pred jazdou PS	6 °C	10,5 °C	12,5 °C
teplota kotúča po jazde LS	22,5 °C	48 °C	89 °C
teplota kotúča po jazde PS	21 °C	24 °C	55 °C
teplota pneumatiky pred jazdou LS	1,5 °C	3 °C	5 °C
teplota pneumatiky pred jazdou PS	1 °C	4,5 °C	7 °C
teplota pneumatiky po jazde LS	5 °C	8 °C	10 °C
teplota pneumatiky po jazde PS	6 °C	8,5 °C	9,5 °C

Pri tomto meraní sme použili aj digitálny laserový snímač teploty a namerané hodnoty uvádzam v tabuľkách.

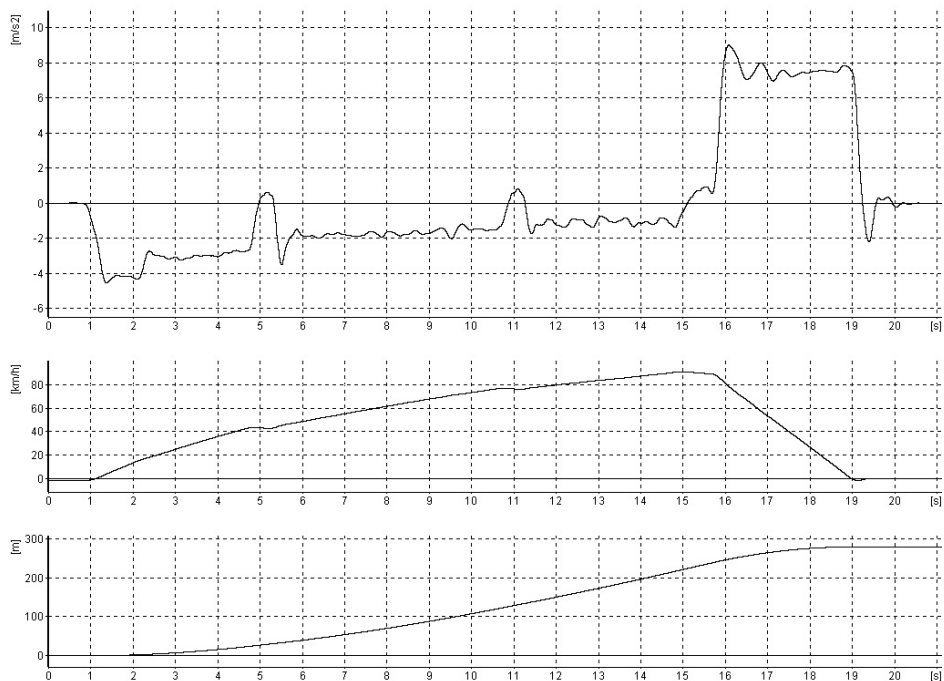
So: 10.52 [m] V₀: 41.08 [km/h] T_{br}: 1.86 [s] MFDD: 6.48 [m/s²]

Obr. 27 VW Golf Variant, v₀=40 km/h, teplota -4°C, Matador Nordica Basic

So: 22.11 [m] Vo: 61.70 [km/h] Tbr: 2.51 [s] MFDD: 7.50 [m/s²]

Obr. 28 VW Golf Variant, $v_0=60$ km/h, teplota $-4^\circ C$, Matador Nordica Basic

So: 51.56 [m] Vo: 91.48 [km/h] Tbr: 3.79 [s] MFDD: 7.41 [m/s²]

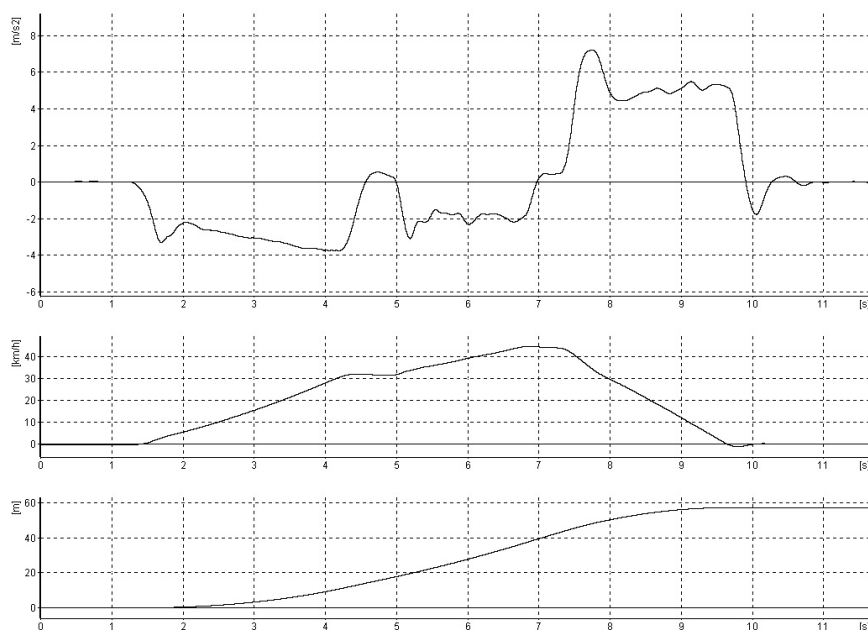
Obr. 29 VW Golf Variant, $v_0=90$ km/h, teplota $-4^\circ C$, Matador Nordica Basic

Pri tomto meraní došlo k prebrzdzeniu pravej prednej pneumatiky v dôsledku zlyhania snímača ABS.

Tab.13 Výsledky meraní letných pneumatík Barum Bravuris

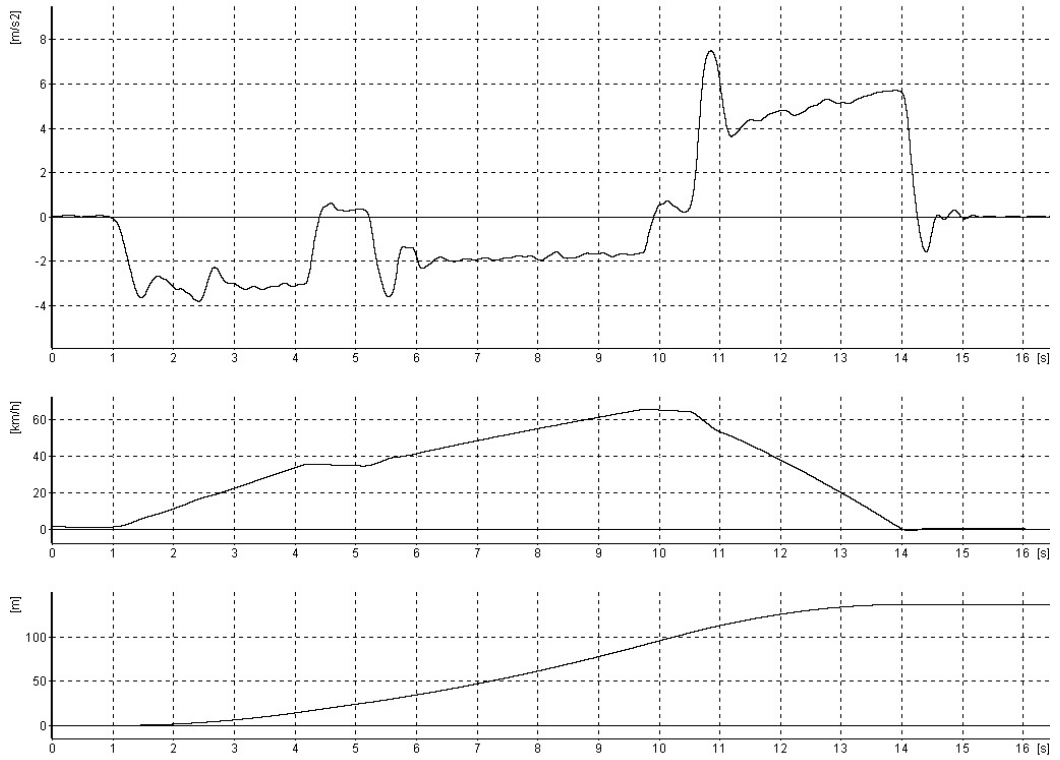
Druh vozidla	VW Golf Variant		
Typ pneumatiky	letná pneu Barum Bravuris 185/65/ R14 86H		
Meranie/teplota	zimné / -4 °C		
Predpísaná počiatočná rýchlosť	40 km.h ⁻¹	60 km.h ⁻¹	90 km.h ⁻¹
Brzdná dráha	13,1 m	29,5 m	zrušené
Celková dráha	55,6 m	128,5 m	zrušené
Namerané hodnoty z XL-Metra			
S ₀	15,40 m	33,50 m	zrušené
V ₀	45,13 km.h ⁻¹	65,40 km.h ⁻¹	zrušené
T _{br}	2,51 s	3,65 s	zrušené
MFDD	5,02 m.s ⁻²	4,74 m.s ⁻²	zrušené
teplota kotúča pred jazdou LS	9,5 °C	10 °C	zrušené
teplota kotúča pred jazdou PS	2,5 °C	6,5 °C	zrušené
teplota kotúča po jazde LS	17,5 °C	28 °C	zrušené
teplota kotúča po jazde PS	9,5 °C	12 °C	zrušené
teplota pneumatiky pred jazdou LS	0,5 °C	7 °C	zrušené
teplota pneumatiky pred jazdou PS	3 °C	4 °C	zrušené
teplota pneumatiky po jazde LS	5 °C	8 °C	zrušené
teplota pneumatiky po jazde PS	6 °C	7,5 °C	zrušené

Posledné meranie pri rýchlosti 90 km.h⁻¹ sme vylúčili z dôvodu vynechávania snímača ABS pravého predného kolesa. Hrozilo že dôjde k poškodeniu pneumatiky ako počas merania na zimnej pneumatike Matador Nordica Basic.

S₀: 15.40 [m] V₀: 45.13 [km/h] T_{br}: 2.51 [s] MFDD: 5.02 [m/s²]

Obr. 30 VW Golf Variant, v₀=40 km/h, teplota -4°C, Barum Bravuris

S_0 : 33.50 [m] V_0 : 65.40 [km/h] T_{br} : 3.65 [s] MFDD: 4.74 [m/s^2]

Obr. 31 VW Golf Variant, $v_0=60$ km/h, teplota $-4^\circ C$, Barum Bravuris

5 ZHODNOTENIE VÝSLEDKOV A DISKUSIA

Pneumatika, ako súčasť automobilu predstavuje jediný prvok, ktorý spája vozidlo s povrchom vozovky. Z tohto dôvodu musia spĺňať určité funkcie. Musí zaručovať čo najlepšiu stabilitu jazdy, presnosť riadenia, adhéziu, schopnosť brzdenia na mokru a v zhoršených klimatických podmienkach, odolnosť proti vzniku aquaplaningu, či nízky valivý odpor. Majú vplyv na bezpečnosť, komfort a aj hospodárnosť prevádzky. Aby pneumatika fungovala a vydržala po celú dobu jej životnosti je potrebné sa o ňu starať. Pravidelná kontrola tlaku a stavu pneumatiky je nevyhnutná.

Pri našom meraní sme sa zamerali na meranie brzdnych charakteristík dvoch druhov pneumatík. Prvé meranie prebiehalo na bitúmenovej vozovke v Janíkovciach pri teplote 18°C na zimných pneumatikách Matador Nordica Basic s rozmermi 185/65/R14 86T MP52. Jednalo sa o čisto nové pneumatiky, na ktorých bolo najjazdených približne 100 km. Hĺbka dezénu predstavovala 9,5 mm. Merania sa vykonávali z vopred stanovených rýchlostí 40, 60 a 90 km.h⁻¹. Tieto rýchlosti sa nedali presne dosiahnuť. Zmerané rýchlosti a ostatné veličiny uvádzam v tab.10. Z tabuľky je vidieť, že nami odmeraná brzdná dráha je o niečo väčšia ako zaznamenal merací prístroj. Túto nepresnosť možno pripísať faktu, že na vozovke sa nachádzali aj staršie brzdné stopy a bola problematická identifikácia. Pri ďalších rýchlostiach už zmeraná vzdialenosť bola kratšia ako hodnota z prístroja. Začiatky brzdnych stôp boli slabo viditeľné. Zmerané hodnoty brzdného spomalenia (MFDD) sú rozdielne, čo spôsobili rôzne vlastnosti vozovky a rôzna teplota pri každom meraní.

Porovnaním tabuliek 10 a 11 možno konštatovať, že hodnoty brzdného spomalenia pri letných pneumatikách Barum Bravuris s rozmermi 185/65/R14 86H sú väčšie. Z toho vyplýva, že adhézia (priľnavosť) nezáleží na hĺbke dezénu, ale na použitej pneumatike. Konkrétne na použitej zmesi, z ktorej bola pneumatika vyrobená. Aj porovnaním brzdnych dráh pri totožných rýchlostiach je na tom lepšie letná pneumatika s dezénom 4,5 mm ako zimná pneumatika s 9,5 mm hlbokým dezénom. Pri použití nových alebo novších letných pneumatík by boli namerané hodnoty určite lepšie.

Pri zimnom meraní, ktoré sa realizovalo 22. februára na Letisku Janíkovce sme namerali teplotu okolia -4°C. Meralo sa rovnakým spôsobom ako pri jesennom meraní. Prvé meranie sa uskutočnilo na zimných pneumatikách. Pri rýchlostiach 40 a 60 km.h⁻¹ bolo meranie v poriadku. Pri rýchlosti 90 km.h⁻¹ zlyhal na vozidle snímač pravého

predného kola pracujúci pre systém ABS, čo malo za následok znefunkčnenie tohto systému a prebrzdzenie pneumatiky (obr.32).

Pri tomto meraní sme použili digitálny laserový teplomer na meranie teploty pneumatík a bŕzd pred jazdou a ihneď po zabrzdení. Z nameraných hodnôt v tab. 12 vidieť ako sa brzdny kotúč a pneumatiky počas testovania zahrievali. Pri rýchlosti $90 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$ už dosahoval skoro 90°C . Rozdiel teplôt medzi ľavou a pravou stranou je zapríčinený rozdielnym časom odmerania teploty. Mali sme zapožičaný iba jeden teplomer. Pokiaľ sme zmerali teplotu na ľavej strane vozidla pravá pneumatika a brzdny kotúč mal čas na vychladnutie. Za smerodajný údaj beriem hodnoty z ľavej strany vozidla.

Po výmene zimných pneumatík za letné sme pokračovali v meraní. Postupovali sme ako v predošlom meraní. Toto meranie sme ukončili pri rýchlosti $60 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$ pretože už pri tejto rýchlosti boli badateľné známky prebrzdzenia v dôsledku spomínaného vadného snímača ABS. Keď porovnáme tabuľky 12 a 13 je vidieť, že pri zimnom meraní sú na tom horšie letné pneumatiky ako zimné. Brzdná dráha je o 50 % dlhšia ako pri zimných pneumatikách. Aj brzdné spomalenie (MFDD) je výrazne menšie. Pokiaľ by sme pristúpili k meraniu pri rýchlosti $90 \text{ km}\cdot\text{h}^{-1}$ bolo by zaujímavé porovnať, či brzdná dráha by narástla len o 50 % (cca 80 m), alebo by hodnota ešte viac narástla.

Týmto meraním by som chcel poukázať na to, že aký význam a vplyv na bezpečnosť jazdy majú zimné pneumatiky v zimnom období. Odborníci odporúčajú prezúvanie na zimné pneumatiky keď teplota klesne pod $+7^\circ\text{C}$. V zimnom období sú zimné pneumatiky nevyhnutnou súčasťou aktívnej bezpečnosti a rôzne elektronické systémy len napomôžu ku skráteniu brzdných dráh.

Pri zvolených pneumatík sa uvedené skutočnosti potvrdili.

6 ZÁVER

Bakalárska práca prezentuje testovanie a porovnávanie brzdnych vlastností bežne používaných pneumatík. Experimentálne bolo zisťované brzdne spomalenie, od neho sa odvíjajúca brzdna dráha. Merania boli uskutočnené na suchej vozovke v jesennom a zimnom období. Merania brzdného spomalenia, brzdnej dráhy, času a rýchlostí boli realizované pomocou zariadenia XL-MeterTM Pro Alpha fungujúcom na princípe gravitačného zrýchlenia. Za počiatočné rýchlosti boli stanovené hodnoty 40, 60, 90 km.h⁻¹. Merania prebiehali na vozidle Volkswagen Golf Variant 1.8 66kW s rokom výroby 1996. Pneumatiky, ktoré boli použité boli zimné pneumatiky značky Matador Nordica Basic MP52 s rozmermi 185/65 R14 86T a letné pneumatiky značky Barum Bravuris s rozmermi 185-65 R14 86H.

Výsledok meraní poukázal na dôležitosť použitia zimných pneumatík v zimnom období alebo pri poklese teploty pod hodnotu +7°C.

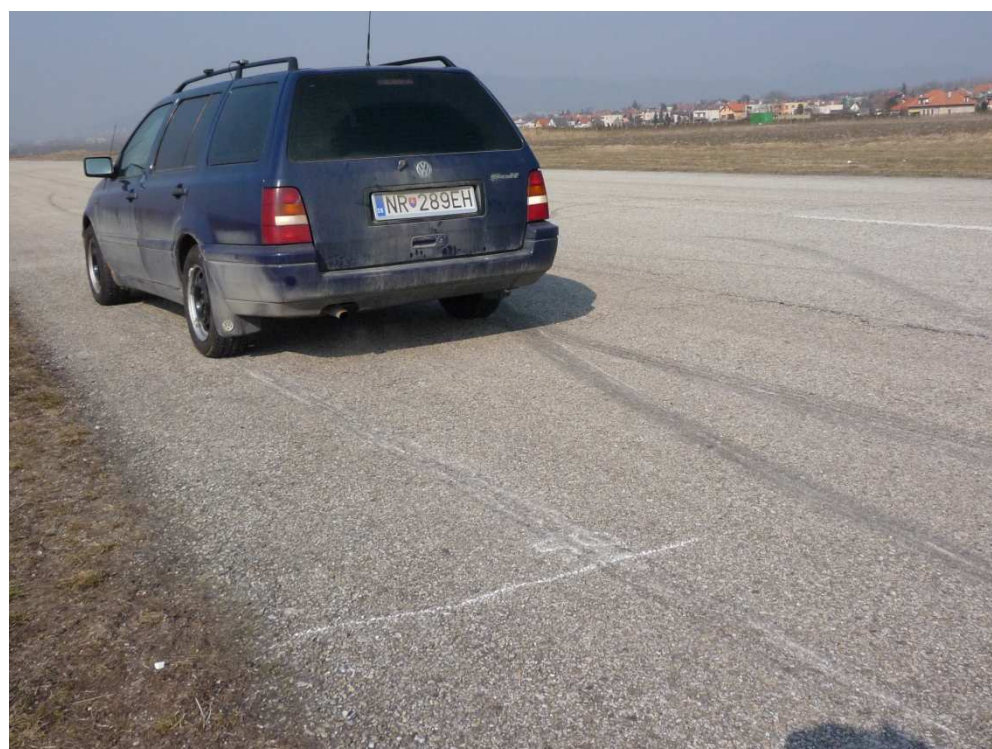
7 ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. BALOG, Július: Údržby a diagnostika strojov., Nitra: ES VŠP, 1996. 90 s., ISBN 80-7137-325-7
2. KULHÁNEK, Jaroslav: Motorové vozidlá., 4. nezmenené vydanie, Príroda, a.s. Bratislava, 1997. 248 s., ISBN 80-07-00973-6
3. MARCÍN, Jiří – ZÍTEK, Petr: Pneumatiky., Praha: SNTL-Nakladatelství technické literatury, 1985. 496 s.,
4. MARCÍN, Jiří: Pneumatiky výroba, použití, údržba., Praha: SNTL-Nakladatelství technické literatury, 1976. 272 s .,
5. SEMETKO, J.: Vlastnosti motorových vozidiel., Nitra: ES VŠP,1996. 104 s, ISBN 80-7137-268
6. VLK, František: Podvozky motorových vozidiel., 3. přepracované, rozšířené a aktualizované vydání, Brno: Nakladatelství a vydavatelství VLK, 2006. 464 s., ISBN 80-239-6464-X
7. Normy EHK, predpis č. 13-H
8. <http://www.az-pneu.sk/barum-bravuris-185-65-r14-id148>
9. <http://www.az-pneu.sk/matador-mp52-185-65-r14-id23525>
10. <http://www.az-pneu.sk/rady-informacie>
11. <http://www.hankookpneu.cz/web/?p=clanky/typy-pneumatik>
12. <http://sk.wikipedia.org/wiki/Pneumatika>

8 PRÍLOHY

Obr.32 Prebrzdená zimná pneumatika Matador Nordica Basic

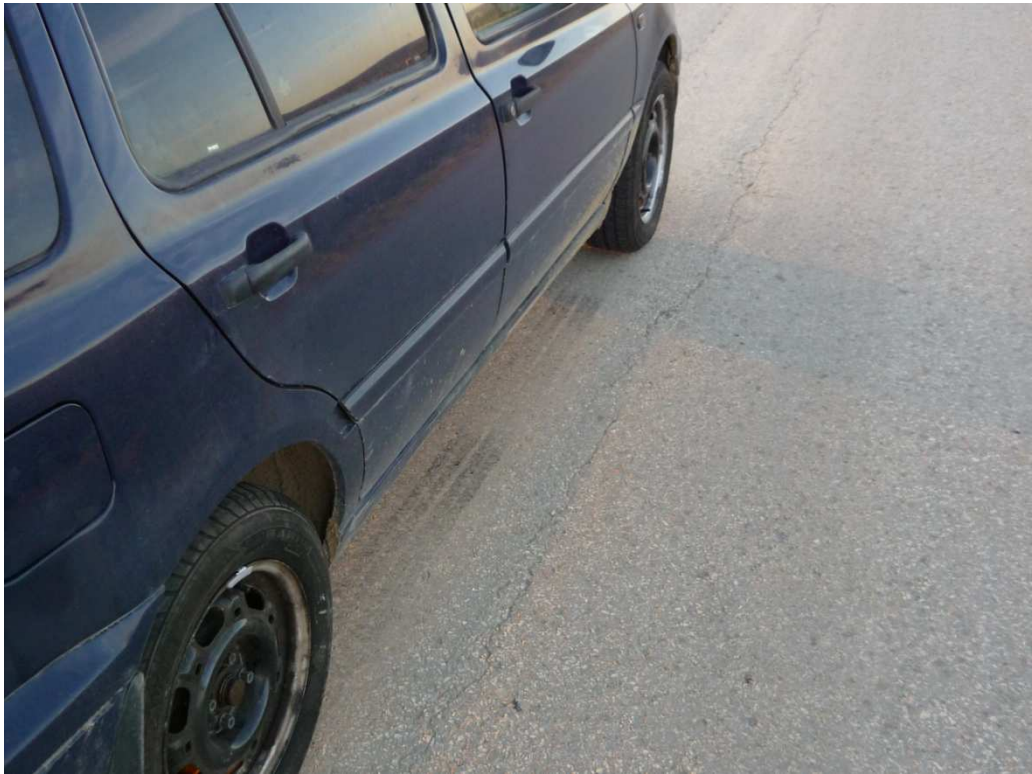
Obr.32 Brzdná stopa pri zimnom meraní pri rýchlosti 40 km.h⁻¹

Obr.34 Meranie brzdej stopy pri zimnom meraní

Obr.35 Brzdné stopy pri rýchlosti 60 km.h^{-1}

Obr.36 Prerušovaná brzdná stopa – fungujúci systém ABS

Obr.37 Dezén na zimnej pneumatike Matador Nordica Basic